

SISTEMI I ICZM DHE SKEMA E AUDITIT

Koordinimi:	Marina Marković, PAP/RAC Daniela Addis, Koordinatore Kombëtare e Projektit për Italinë Ina Janushi dhe Rezart Kapedani, Koordinatorë Kombëtarë të Projektit për Shqipërinë Tea Marasović, PAP/RAC
Autori:	Elisa Ulazzi
Përkthimi:	We Translate Albania
Dizajni i kopertinës:	Tessa Bachrach-Krištofić
Redaktimi i faqesjes:	Old school S.P.
Foto e kopertinës:	© N. Russo

Emërtimet e përdorura dhe prezantimi i materialit në këtë botim nuk nënkuptojnë shprehjen e ndonjë opinioni nga ana e UNEP/MAP-it në lidhje me statusin ligjor të çdo vendi, territori, qyteti ose zone ose autoriteteve përkatëse të tij, ose në lidhje me përcaktimin të kufijve të tij.

Raporti u përgatit si pjesë e projektit ndërkufitar CAMP Otranto.

Për citimet:

UNEP/MAP – PAP/RAC (2023). Sistemi i ICZM dhe Skema e Auditit. Priority Actions Programme / Regional Activity Centre (PAP/RAC), Split (Kroaci). fq. 28 + Anekset

Tabela e përmbajtjes

1. Hyrje	1
2. Kuadri historik për përcaktimin e kriterëve të ICZM SAS	2
2.1. Roli i operatorëve ekonomikë në procesin ICZM.....	6
3. Sistemi dhe procedura e auditimit ICZM SAS	7
3.1. Procesi i auditimit	7
3.2. Dokumentet dhe instrumentet	8
3.2.1. Instrumentet dhe dokumentet për auditimin e palës së parë (i brendshëm).....	8
3.2.2. Instrumentet dhe dokumentet për auditimin e palës së tretë (i jashtëm)	8
4. Përkufizimi i treguesve të ICZM SAS	9
4.1. Arsyetimi për përzgjedhjen e kriterëve dhe treguesve	9
4.2. Treguesit përshkruar	12
4.2.1. Shtrirja operative dhe gjeografike.....	12
4.2.2. Kërkesat e përshtatshmërisë	13
4.2.3. Kushtet e ndërlidhura mundësuese me ICZM.....	14
4.3. Treguesit kualifikues.....	15
5. Vlerësimi dhe pragjet e treguesve kualifikues	20
5.1. Pragjet për etiketimin e ICZM	22
6. Instrumentet dhe përfitimet nga dhënies e ICZM SAS	23
7. Vlerësimi mbi vizibilitetin dhe promovimin e ICZM SAS	27
Shtojca 1: Matrica e koherencës së ICZM SAS	28

Lista e figurave

Figura 1. Link Lidhja ndërmjet parimeve EcAp, PHD dhe ICZM (UNEP/MAP, 2018, Kuadri konceptual për planifikimin hapësinor në Mesdhe).....	5
Figura 2. Ekstrakt i Matricës – Analiza rregullatore	28

Lista e tabelave

Tabela 1. Lista e treguesve të identifikuar dhe arsyeja e përzgjedhjes përkatëse.....	10
Tabela 2. ICZM SAS ka përzgjedhur treguesit dhe metodat përkatëse të vlerësimit.....	21
Tabela 3. ICZM SAS ka përzgjedhur treguesit dhe metodat përkatëse të vlerësimit.....	23
Tabela 4. Vlerësimi i treguesve të ICZM SAS me shkallë të ndryshme sipas rëndësisë.....	26

1. Hyrje

Menaxhimi i Integruar i Zonës Bregdetare (ICZM) është një **proces dinamik, shumëdisiplinar dhe interaktiv** për të nxitur menaxhimin e qëndrueshëm dhe përdorimin e zonave bregdetare. Ky proces mbulon ciklin e plotë të mbledhjes së informacionit, planifikimit, vendimmarrjes, menaxhimit dhe monitorimit të zbatimit të çdo lloj aktiviteti, dhe përfshin të gjithë palët e interesit në sektorë të ndryshëm për të garantuar mbështetje të gjerë për zbatimin e strategjive, planeve dhe programeve të përcaktuara të menaxhimit.

Instrumenti ligjërish të detyrueshëm për menaxhimin e integruar të zonës bregdetare të zonave bregdetare mesdhetare është **Protokolli i Konventës së Barcelonës për Menaxhimin e Integruar të Zonës Bregdetare në Mesdhe** (miratuar në vitin 2008 dhe në fuqi në vitin 2011). Sipas këtij Protokoll, Palëve u është bërë thirrje të marrin masat e nevojshme për të forcuar bashkëpunimin rajonal në mënyrë që të përmbushin objektivat e ICZM. Këto masa përfshijnë ato që synojnë mbrojtjen e karakteristikave të disa ekosistemeve të caktuara bregdetare, ato që synojnë të garantojnë përdorimin e qëndrueshëm të zonës bregdetare dhe ato që synojnë të garantojnë që ekonomia bregdetare dhe detare të përshtatet me natyrën e brishtë të zonave bregdetare. Në nivel ndërkombëtar, menaxhimi i zonave bregdetare trajtohet në shumë instrumente ligjore, jo domosdoshmërisht të gjitha pjesë e fushës së mbrojtjes së mjedisit. Mund të përmendim instrumente të shumta ndërkombëtare që lidhen me tema të ndryshme të ndërthurura, të cilat duhet të merren parasysh si pjesë e ICZM. Ndër këto instrumente, **Kuadri konceptual për Planifikimin Hapësinor Detar në Mesdhe** në kuadër të Konventës së Barcelonës UNEP/MAP, është veçanërisht i rëndësishëm, së bashku me Direktivën 2014/89/BE të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit të 23 korrikut 2014

duke krijuar një kuadër për Planifikimin Hapësinor Detar (**Direktiva PHD e BE-së – DPHD – Direktiva e Planifikimit Hapësinor Detar**).

Duke pasur parasysh karakteristikat lokale mjedisore, historike dhe socio-ekonomike, një nga aktivitetet në kuadër të projektit të CAMP Otranto parashikon krijimin dhe zbatimin e një **sistemi menaxhimi dhe skemës së auditimit të ICZM (ICZM SAS), me qëllim vlerësimin dhe mbështetjen e aktiviteteve (ekonomike) publike dhe private që lidhen me ICZM në nivel lokal**.

Objektivi i përgjithshëm i kësaj skeme është të vlerësojë performancën socio-ekonomike dhe mjedisore të subjekteve lokale, të mbështesë përmirësimin e tyre të vazhdueshëm drejt qëndrueshmërisë bregdetare, të validojë/certifikojë procesin dhe nismat e tyre dhe të promovojë praktikën dhe arritjet e tyre. Kjo skemë lejon **pjesëmarrjen vullnetare me çdo lloj aktiviteti, duke përfshirë ato që lidhen me sistemet lokale të prodhimit të llojeve të ndryshme të agro-ushqimit, artizanatit dhe prodhimit, turizmit të qëndrueshëm, peshkimit të përgjegjshëm dhe akuakulturës, porteve të gjelbra dhe fusha të tjera të ngjashme, duke iu referuar veçanërisht organizatave private dhe aktiviteteve të veçanta ekonomike që ndodhen brenda zonave bregdetare**.

SAS duhet të konsiderohet si **një instrument shpërblimi që njihet për aktivitetet në zonat bregdetare në kuadër të parimeve dhe objektivave të ICZM**, duke krijuar një **etiketë** që certifikon këtë aderim. ICZM SAS u zhvillua si një qasje hap-pas-hapi, siç është detajuar në **metodologjinë për zhvillimin e ICZM SAS**. Ky instrument do të vlerësohet dhe zbatohet më tej si pjesë e projekteve të ardhshme të CAMP dhe në vijim do të shtrihet në të gjithë zonën mesdhetare.

2. Kuadri historik për përcaktimin e kriterëve të ICZM SAS

Sipas protokollit ligjërish të detyrueshëm për ICZM në Mesdhe, vendimmarrësit gëzojnë të drejtën të drejtpërdrejtë të përcaktojnë strategjitë, politikat, planet dhe programet për të arritur objektivat e ICZM të përcaktuara në nenin 5 të këtij protokoll:

1. të lehtësojnë, nëpërmjet planifikimit racional të aktiviteteve, zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare duke garantuar që të merren parasysh mjedisi dhe peizazhet në harmoni me zhvillimin ekonomik, social dhe kulturor
2. të ruajnë zonat bregdetare për të mirën e brezave të sotëm dhe të ardhshëm
3. të sigurojnë përdorimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, veçanërisht në lidhje me përdorimin e ujit
4. të sigurojnë ruajtjen e integritetit të ekosistemeve bregdetare, peizazheve dhe gjeomorfologjisë
5. të parandalojnë dhe/ose zvogëlojnë efektet e rreziqeve natyrore dhe në veçanti të ndryshimeve klimatike, të cilat mund të shkaktohen nga aktivitetet natyrore ose njerëzore
6. të arrijnë koherencën ndërmjet nismave publike dhe private dhe midis të gjitha vendimeve të autoriteteve publike, në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor, që ndikojnë në përdorimin e zonës bregdetare.

Neni 6 i Protokollit të ICZM-së përcakton parimet e përgjithshme për ICZM (referojuni tabelës 1), në thelb ripërcakton konceptet, instrumentet dhe mjetet që duhen marrë parasysh për përdorim. Këto parime duhet të merren parasysh nga vendimmarrësit gjatë përcaktimit të dispozitave rregullatore dhe planifikuese, dhe që çdo palë e interesuar (publike ose private), pra aktori kryesor i procesit të ICZM, duhet t'i zbatojë gjatë realizimit të aktiviteteve të tyre.

Objektivi gjeografik i protokollit përfshin si pjesën tokësore ashtu edhe atë detare të zonës bregdetare dhe pason me planifikimin që duhet të zbatohet në mënyrë të barabartë për të dy komponentët e tij. Megjithëse planifikimi hapësinor detar (PHD) nuk përmendet në mënyrë të hollësishme, është e qartë se planifikimi i hapësirës detare është një koncept i rënë dakord i pasqyruar tashmë në Protokoll.

PHD (PHD – Planifikimi Hapësinor Detar) mund të përkufizohet si “procesi publik për analizimin dhe përcaktimin e shpërndarjes së veprimtarive njerëzore në hapësirë dhe në kohë në zonat detare për të realizuar objektivat ekologjike, ekonomike dhe sociale që zakonisht specifikohen nëpërmjet një procesi politik”.¹ Në praktikë, PHD përfshin ndërmarrjet dhe nismat për përdorimin e hapësirave detare në përputhje me qëllimet, vlerat dhe objektivat e pranuar nga shoqëria. PHD mund të përgatisë plane, leje dhe vendime të tjera administrative për shpërndarjen në hapësirë dhe në kohë të aktiviteteve dhe përdorimeve përkatëse ekzistuese dhe të ardhshme në ujërat detare, por edhe vizione të ndryshme jodetyruese, strategji, koncepte planifikimi, udhëzime dhe parime qeverisjeje që lidhen me përdorimin e hapësirës detare.

Në kuadrin e Konventës së Barcelonës, PHD është përcaktuar më tej si pjesë e [Kuadrit Konceptual për Planifikimin Hapësinor Detar në Mesdhe](#) që:

- ofron një kontekst të përbashkët për Palët Kontraktore (PK) për zbatimin e PHD në Rajonin e Mesdheut
- konsideron PHD si mjetin apo procesin kryesor për zbatimin e ICZM në pjesën detare të zonës bregdetare.

¹ Ehler, Charles dhe Fanny Douvère. *Vizionet për një ndryshim në det. Raporti i Seminarit të Parë Ndërkombëtar për Planifikimin Hapësinor Detar*. Komisioni Ndërqeveritar Oqeanografik dhe Programi Njeriu dhe Biosfera. Manuali dhe Udhëzuesi i IOC, 46: Dosja ICAM, 3. Paris: UNESCO, 2007

Kutia 1. Parimet e ICZM

- a) Pasuria biologjike dhe dinamika e natyrshme dhe funksionimi i zonës midis baticës dhe zbaticës dhe **natyra plotësuese dhe e ndërvarur e pjesës detare dhe asaj tokësore** përbën një subjekt të vetëm dhe do të merren parasysh në mënyrë specifike.
- b) Të gjithë elementët që kanë të bëjnë me sistemet hidrologjike, gjeomorfologjike, klimatike, ekologjike, socio-ekonomike dhe kulturore do të merren parasysh **në mënyrë të integruar**, që të mos tejkalohet kapaciteti mbajtës i zonës bregdetare dhe të parandalohen efektet negative të fatkeqësive natyrore dhe zhvillimit.
- c) **Qasja e ekosistemeve (EcAp)** ndaj planifikimit dhe menaxhimit bregdetar do të realizohet në mënyrë që të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare.
- d) Duhet të sigurohet një **qeverisje** e përshtatshme që mundëson **pjesëmarrjen** e duhur dhe në kohë në një proces transparent vendimmarrjeje nga popullsia vendase dhe palët e interesit në shoqërinë civile që janë të angazhuara me zonat bregdetare.
- e) Nevojitet një **koordinim institucional** ndërmjet sektorëve që është organizuar për shërbime të ndryshme administrative dhe autoritete rajonale dhe vendore kompetente në zonat bregdetare.
- f) Nevojitet hartimi i **strategjive, planeve dhe programeve të përdorimit të tokës** ku përfshihet zhvillimi urban dhe aktivitetet socio-ekonomike, si dhe politikat e tjera sektoriale përkatëse.
- g) **Shumëllojshmëria dhe diversiteti i aktiviteteve** në zonat bregdetare do të merret parasysh dhe do t'u jepet përparësi, sipas rastit, shërbimeve publike dhe aktiviteteve që kërkojnë, për sa i përket përdorimit dhe vendndodhjes, afërsisë së drejtpërdrejtë me detin.
- h) Duhet të balancohet **shpërndarja e përdorimeve** në të gjithë zonën bregdetare dhe të shmanget përqendrimi i panevojshëm apo shtrirja urbane.
- i) Duhet të bëhen **vlerësime paraprake** të shoqëruara me aktivitetet e ndryshme njerëzore dhe infrastrukturën e duhur në mënyrë që të parandalohet dhe reduktohet ndikimi i tyre negativ në zonat bregdetare.
- j) Duhet të **parandalohet dëmtimi** i mjedisit bregdetar dhe, aty ku mundet, të bëhet **restaurimi** i duhur.

Për më tepër, Protokollin ICZM si dhe **Kuadri Konceptual për Planifikimin Hapësinor Detar në Mesdhe** theksojnë domosdoshmërinë për të marrë parasysh konceptin e **"ndërveprimeve tokë-det" (LSI)** (referojuni tabelës 2). Në fakt, analiza e ndërveprimeve ndërmjet komponentëve tokësorë dhe detarë të bregdetit përbën një element kyç të procesit ICZM dhe përfshin proceset ekologjike që kalojnë kufirin e vijës bregdetare, ndërveprimet midis aktiviteteve tokësore dhe atyre detare apo vlerave socio-kulturore si dhe planifikimin e proceseve. Analiza e LSI (ndërveprimi tokë-det) nuk është një disiplinë apo kërkesë e re, por një komponent i brendshëm i procesit të ICZM, i cili nevojitet për të siguruar që komponentët tokësorë dhe detarë të zonës bregdetare janë planifikuar dhe menaxhuar në një mënyrë të ndërlidhur dhe koherente.

Protokollin ICZM shpjegon rëndësinë e përdorimit të një qasjeje ekosistemesh për planifikimin dhe menaxhimin bregdetar (përfshirë marinën) si një qasje strategjike drejt zhvillimit të qëndrueshëm në rajon që integron të tre komponentët e tij, d.m.th., mjedisor, social dhe

ekonomik. Qasja e ekosistemit shkon përtej kontrollit të çështjeve të veçanta, specieve ose funksioneve të ekosistemit në izolim. Përkundrazi, ai njeh sistemet ekologjike për atë që janë: kombinime të pasura elementësh që ndërveprojnë me njëri-tjetrin vazhdimisht. **Qasja e Ekosistemeve (EcAp)** përbën gjithashtu parimin udhëzues për të gjithë zbatimin dhe zhvillimin e politikave të ndërmarra nën kujdesin e Konventës së Barcelonës UNEP/MAP, me objektivin përfundimtar arritjen e statusit të mirë mjedisor (GES) të Detit Mesdhe dhe Bregdetit. Kjo vlen edhe për Protokollin ICZM dhe planifikimin përkatës të aktiviteteve të marinës tokësore dhe detare, duke përfshirë zbatimin e PHD.

Deri më tani, kuadri i zbatimit të objektivave dhe parimit të ICZM, nuk kufizohet vetëm në Protokollin e ICZM, por është i lidhur dhe i integruar në procese të përcaktimit dhe planifikimit të disa politikave dhe përfshin disa aktorë që veprojnë në zonën bregdetare. Në të vërtetë, lidhjet ndërmjet parimeve EcAp, PHD dhe ICZM janë të gjera dhe të pasqyrohen në Figurën 1.

Kutia 2. Ndërveprimet detare dhe tokësore

Termi "ndërveprime detare tokësore" (LSI) zakonisht përdoret në kontekstin e planifikimit dhe menaxhimit të zonave detare dhe bregdetare. Disa studime nxjerrin në pah orientimin e dyfishtë të LSI (ndërveprimi tokë/det, siç është toka drejt detit apo deti drejt tokës:

- a) Ndërveprimet që lidhen me proceset natyrore tokësore-detare. Implikimet e këtyre proceseve në mjedisin bregdetar dhe në aspektet socio-ekonomik bregdetar do të identifikohen dhe vlerësohen duke marrë parasysh natyrën e tyre dinamike, me qëllim përfshirjen e tyre në proceset e planifikimit dhe menaxhimit. Aktivitetet njerëzore mund të ndërhyjnë gjithashtu në proceset natyrore. Analiza e ndikimeve të pritshme të aktiviteteve tokësore dhe detare duhet të përfshijë vlerësimin e efekteve të tyre në proceset natyrore LSI dhe efektet e mundshme pasuese në burimet natyrore dhe shërbimet e ekosistemit
- b) Ndërveprimet ndërmjet përdorimeve dhe aktiviteteve tokësore dhe detare. Pothuajse të gjitha përdorimet detare kanë nevojë për instalime mbështetëse në tokë (si portet për transportin detar, marinat për jahtet ose lidhjet e rrjetit për impiantet e erës në det të hapur), ndërsa disa përdorime ekzistojnë kryesisht në pjesën tokësore (p.sh. turizmi, aktivitetet rekreative dhe transporti tokësor) zgjerojnë aktivitetet e tyre edhe në det. Këto ndërveprime do të identifikohen dhe hartohen, duke vlerësuar ndikimet e tyre kumulative, përfitimet dhe konfliktet dhe sinergjitë e mundshme, nga pikëpamja e implikimeve të tyre mjedisore, sociale dhe ekonomike (UNEP/AP PAP/RAC & Universiteti i Thesalisë, 2015).

Ndërveprimet e mundshme tokësore-detare të disa sektorëve tipikë detarë janë përshkruar gjithashtu në studimin e përgatitur nga Shipman et al. (2018) për Drejtorinë e Përgjithshme për Mjedisin e Komisionit Evropian. Këto udhëzime marrin në konsideratë sektorët e mëposhtëm: akuakulturën, shkripëzimin, peshkimin, kabllot dhe tubacionet detare, mineralet dhe minierat, portet dhe transportin detar, turizmin dhe pushimin bregdetar, energjinë e erës në det të hapur. Çdo sektor identifikon analizën LSI (ndërveprimin tokësor/detar) me gjetje kryesore të rëndësishme ku sugjerohen të dhënat kryesore, mjetet e mundshme analitike dhe menaxhimi i zbutjes, së bashku me kategoritë e palëve të interesit që do të përfshihen dhe opsionet e mundshme të menaxhimit.

Duke marrë në konsideratë qasjen e mësipërme, me nivele dhe fleksibël për vlerësimin e ndërveprimeve tokësore-detare, që bëjnë pjesë në udhëzimet metodologjike, propozohet nga PAP/RAC për një analizë LSI (ndërveprimi tokë/det): [në vijim](#).

Duhet të nënvizohet se ICZM (dhe të gjitha politikat, mjetet dhe instrumentet e tjera të lidhura/të lidhura) bazohen në pikënisjet kryesore udhëzuese të mëposhtme²:

- **Perspektiva e gjerë dhe afatgjatë:** Një nga karakteristikat kryesore të një zone bregdetare është diversiteti i saj, jo vetëm në mjedis, por në karakteristikat sociale, kulturore, institucionale dhe ekonomike. Duhet të merren parasysh të gjitha karakteristikat bregdetare, elementët dhe ndërveprimet e tyre dhe të gjitha proceset që veprojnë në zonën përkatëse edhe në kushtet e ndryshimit të kushteve me kalimin e kohës dhe parashikimeve të ardhshme. Megjithëse nuk mund të parashikojmë gjithmonë të ardhmen, çelësi është të ruajmë fleksibilitetin përballë pasigurisë. Si rrjedhojë, parimi³ i parandalimit është i zbatueshëm për të gjitha përdorimet e hapësirës dhe burimeve bregdetare.
- **Bazohuni tek njohja e kushteve specifike në fushën e interesit:** ICZM në një zonë specifike duhet të

përcaktohet në bazë të nevojave dhe kushteve, pikave të forta dhe të dobëta specifike për zonën apo dinamikën, si dhe evolucionin e zonës.

Natyrë dinamike e sistemeve bregdetare duhet njohur dhe trajtuar plotësisht në planet dhe strategjitë bregdetare, veçanërisht për planifikimin e zhvillimit urban. Duhet treguar shumë kujdes për të zbutur incidencën e rreziqeve natyrore dhe të shkaktuara nga njeriu dhe për t'iu përshtatur ndikimit të tyre mbi popullsinë bregdetare dhe investimet ekonomike.

- **Përdorni planifikimin pjesëmarrës për të arritur një marrëveshje ndërmjet palëve:** Përgjegjësia për aktivitetet e menaxhimit bregdetar shpesh ndahet midis një game të gjerë të agjencive qeveritare, shërbimeve dhe administratave që veprojnë në bazë sektoriale ose territoriale. Ka menaxhim të ndarë dhe të mbivendosur ndërmjet qeverive në nivel kombëtar dhe lokal. Si rrjedhojë, qasja ICZM duhet të përfshijë të gjithë ata që janë të përfshirë në politikën

² Peter R. Burbridge (1999). Parimet Udhëzuese për një Strategji Evropiane të ICZM. Drejt një Strategjie Evropiane për Menaxhimin e Integruar të Zonës Bregdetare (ICZM). Bruksel, Belgjikë

³ https://en.wikipedia.org/wiki/Precautionary_principle

dhe vendimmarrjen sektoriale, duke filluar nga niveli lokal në atë rajonal, kombëtar dhe evropian. Parimi i filialit do të udhëheqë caktimin e përgjegjësiwe menaxheriale ndërmjet niveleve të ndryshme të qeverisjes, por është kritike që politikat dhe veprimet në nivele të ndryshme të jenë të qëndrueshme.

Për më tepër, pjesëmarrja ofron një mjet për të shfrytëzuar njohuritë, energjinë dhe përkushtimin lokal, si dhe për të njohur siç duhet çështjet e menaxhimit bregdetar dhe perspektivave të palëve të tjera të interesit. Pronësia e procesit ofron një bazë solide për miratimin dhe zbatimin e strategjive ICZM.

- **Përdorni një kombinim instrumentesh për të arritur objektivat e menaxhimit bregdetar:** ICZM përbën një proces të vazhdueshëm dhe përsëritës, si dhe ofron një mjet për të pranuar dhe koordinuar objektiva të ndryshme për zonat bregdetare në mënyrë që të arrihen qëllime të shumta sociale, ekonomike, kulturore dhe mjedisore. Në ditët e sotme ka një numër instrumentesh tashmë të zhvilluara dhe/ose në zhvillim e sipër, që mund të jenë të dobishme ose që mund të mbështesin procesin ICZM. Ndër to mund të përmendim ato që lidhen me përcaktimin e kushteve bazë të zonës bregdetare dhe ndikimet kumulative që kërkojnë veprime të menjëhershme.

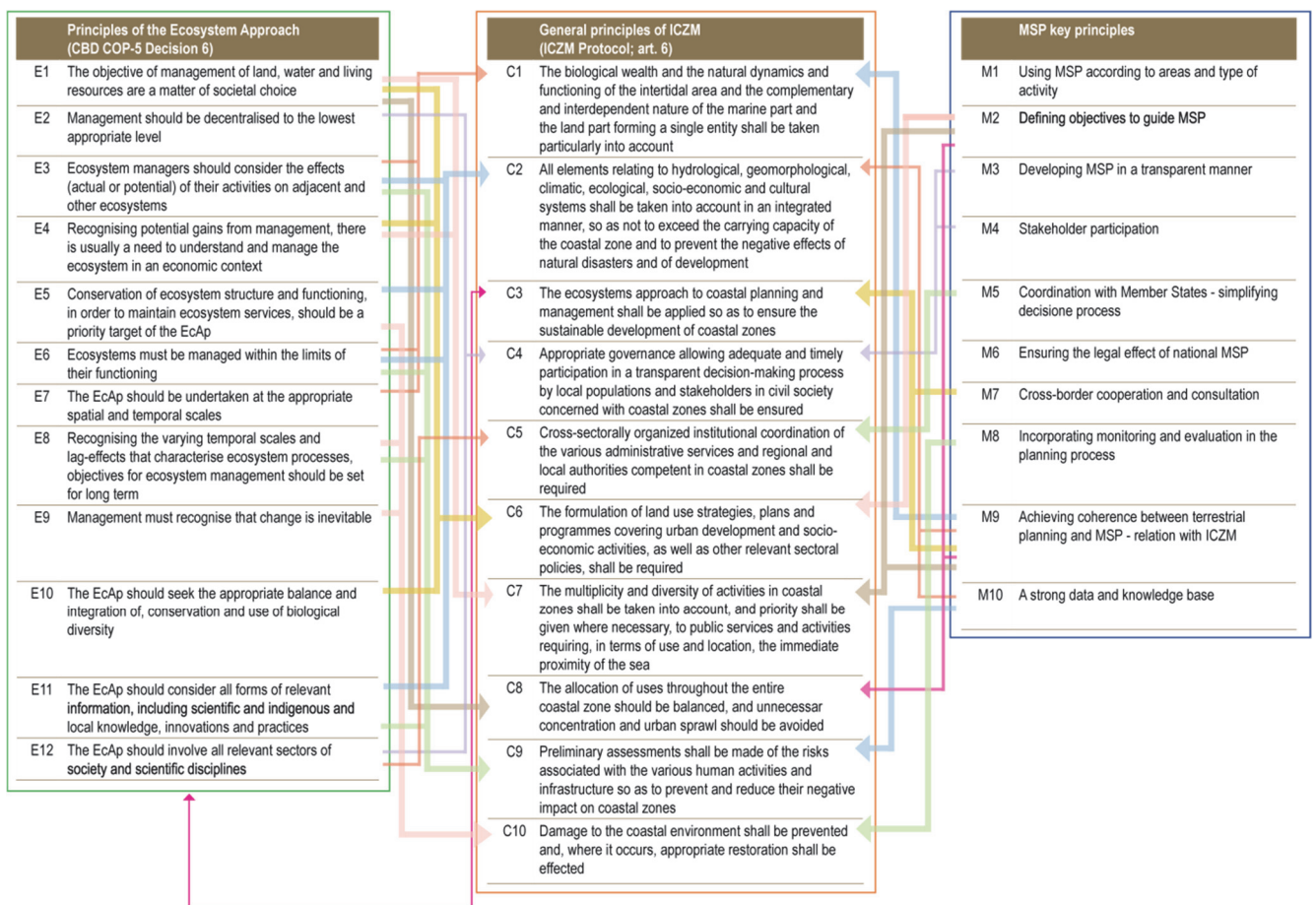

Figura 1. Link Lidhja ndërmjet parimeve EcAp, PHD dhe ICZM (UNEP/MAP, 2018, Kuadri konceptual për planifikimin hapësinor në Mesdhe)

2.1. Roli i operatorëve ekonomikë në procesin ICZM

Sistemet bregdetare janë nën presionin e rritjes njerëzore dhe mjedisore dhe si rrjedhojë duhen bërë më shumë përpjekje të reja dhe novatore për të menaxhuar zonat bregdetare si sisteme funksionale të integruara⁴. Shoqëria si një sistem duke përfshirë sisteme të ndryshme funksionale (p.sh. ekonomike, ligjore, kulturore dhe të tjera) është e lidhur me sistemet ekologjike përreth, si ato individuale dhe sociale. Prandaj, duhen marrë parasysh **sistemet ekonomike, ligjore dhe sociale dhe/ose kulturore duke qenë se janë thelbësore për menaxhimin e ekosistemit bregdetar.**

Dispozitat e Protokollit ICZM trajtojnë sistemet ekonomike, sociale dhe kulturore, por kryesisht përmes rregullimit të aktiviteteve të vendimmarrësve dhe organeve administrative. Sidoqoftë, operatorët ekonomikë janë palët që konsiderohen në mënyrë indirekte.

Vendimmarrësit dhe organet administrative duhet të përcaktojnë strategji dhe të ofrojnë mjete rregullative dhe planifikuese për të lehtësuar zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare. Kjo përfshin prezantimin e një perspektive afatgjatë për sigurimin e përdorimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore, ruajtjen e integritetit të ekosistemeve bregdetare, peizazheve dhe gjeomorfologjisë, si dhe parandalimin dhe reduktimin e efekteve të rreziqeve natyrore (me fokus të veçantë ndaj ndryshimeve klimatike).

Edhe nëse kërkohet koordinim ndërmjet vendimmarrësve të ndryshëm, shumëllojshmëria dhe ndarja e sistemit administrativ dhe vendimmarrës ende çon në një fragmentim të ligjeve, rregulloreve dhe planeve, të cilat ndonjëherë mbivendosen. Kjo mund të jetë veçanërisht sfiduese për çdo lloj aktiviteti (publik apo privat) që kërkohet për të vepruar në përputhje me një sistem kaq kompleks ligjesh, rregulloresh dhe planesh.

Në të njëjtën kohë, aktivitetet ekonomike janë qendrore për **zbatimin aktiv të procesit të ICZM** duke:

- Mundësuar funksionimin e përdorimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore dhe ruajtjen e ekosistemit

(p.sh. reduktimin e përdorimit të ujit ose sistemet e riciklimit, reduktimi i mbetjeve dhe krijimi i ndotësve)

- Krahasuar efektet e kundërta të ndryshimeve klimatike (p.sh. Prezantimi i një sistemi efikas energjetik për të reduktuar prodhimin e CO₂ ose për të përdorur teknologji dhe sisteme të energjisë së lëvizshme, prezantimi i brezave të gjelbër)
- Kontribuar në veprimet kërkimore dhe novatore drejt përcaktimit të teknikave dhe mjeteve të mëtejshme të qëndrueshme
- Shkëmbyer përvojën dhe praktikën më të mira dhe stimuluar operatorët e tjerë ekonomikë
- Marrë pjesë në zbatimin e rregulloreve dhe planeve (p.sh. të qenit pjesë e shoqatës së një kategorie që u jep këshilla vendimmarrësve dhe organeve administrative për nevojat dhe kufizimet e territorit ose të sektorit ekonomik të kompetencës).

Roli aktiv i një aktiviteti ekonomik bazohet në një njohje të thellë të kontekstit territorial ku ai operon, karakteristikat e tij mjedisore, kulturore, ekonomike dhe sociale, si dhe në një njohuri konkrete të të gjithë komponentëve specifikë të biznesit dhe performancës së tyre, potencialin dhe kufijtë e tyre (p.sh. teknologjik, financiar). Deri më tani, aktivitetet ekonomike mund të operojnë (për shembull) duke:

- monitoruar funksionimin e tyre dhe krijimin e bazave të të dhënave për të përcaktuar objektivin e ri për përmirësim (p.sh. kontrolli i emetimeve, konsumi i energjisë)
- shkëmbimin e informacionit dhe të dhënave me institucionet përkatëse
- krijimin e sinergjive me institutet/qendrat kërkimore dhe aktivitete të tjera ekonomike në mënyrë që të zhvillohen qasje të reja biznesi dhe teknologji të reja.

ICZM SAS synon të nxisë interesin tek operatorët ekonomikë dhe aktivitetet që ndonjëherë neglizhohen nga procesi i zakonshëm i ICZM. Kjo është mënyra për të tentuar të stimulojë aktivitetet ekonomike drejt praktikave më të qëndrueshme.

⁴ https://www.marinespecies.org/introduced/wiki/Policy_instruments_for_integrated_coastal_zone_management

3. Sistemi dhe procedura e auditimit ICZM SAS

3.1.

Procesi i auditimit

Objektivi i certifikimit të ICZM për këtë studim bazohet në vlerësimin e kriterëve dhe treguesve të identifikuar për të cilët zbatohet vullnetarisht aktiviteti. Procesi i certifikimit parashikon një fazë të analizës së aktivitetit, më pas një vlerësim të treguesve të përcaktuar të mbështetur nga prova dokumentare dhe në fund një verifikim nga një organ kompetent. Deri tani bën pjesë në kategorinë e një skeme auditimi.

ISO 19011:2018 e përkufizon një auditim si një *“proces sistematik, të pavarur dhe të dokumentuar për marrjen e provave të auditimit [regjistrat, deklaratat e fakteve ose informacione të tjera që janë të përshtatshme dhe të verifikueshme] dhe vlerësimin e tij objektivisht për të përcaktuar shkallën në të cilën kriteret e auditimit [a një sërë politikash, procedurash ose kërkesash] janë përmbushur.”* Ekzistojnë tre lloje kryesore të auditimesh:

- **Auditimi i procesit:** Ky lloj auditimi verifikon funksionimin e proceseve sipas kufijve të përcaktuar. Vlerëson një operacion ose metodë kundrejt udhëzimeve ose standardeve të paracaktuara për të matur përputhshmërinë me këto standarde dhe efektivitetin e udhëzimeve
- **Auditimi i produktit:** Ky lloj auditimi përbën një ekzaminim të një produkti ose shërbimi të caktuar, si hardueri, materiali i përpunuar ose softueri, për të vlerësuar nëse produkti në fjalë është përputhje me kërkesat (p.sh. specifikimet, standardet e performancës dhe kërkesat e klientit).
- **Auditimi i sistemit:** Auditimi që kryhet në një sistem menaxhimi. Mund të përshkruhet si një aktivitet i dokumentuar që kryhet për të verifikuar, dokumentuar dhe zbatuar në përputhje dhe në lidhje me kërkesat e specifikuara nëpërmjet ekzaminimit dhe vlerësimit të provave objektive që elementët e zbatueshëm të sistemit janë të përshtatshëm dhe efektivë dhe janë zhvilluar.

Auditimi mund të klasifikohet gjithashtu si i brendshëm ose i jashtëm, në varësi të ndërlidhjeve ndërmjet pjesëmarrësve.

Auditimi i palës së parë (ose **auditimi i brendshëm**) kryhet brenda organizatës për të vlerësuar pikat e forta dhe të dobëta të saj kundrejt procedurave ose metodave të veta dhe/ose kundrejt standardeve të jashtme të miratuara nga (vullnetarisht) ose të imponuara (të detyrueshme) në organizatë. Auditimi i palës së parë përbën një auditim të brendshëm që kryhet nga auditues që janë të punësuar nga organizata që auditohet, por që nuk kanë interes të veçantë në rezultatet e auditimit të zonës që auditohet.

Auditimi i palës së tretë (ose **auditim i jashtëm**) kryhet nga një organizatë e pavarur audituese e cila është e lirë nga çdo konflikt interesi. Pavarësia e organizatës së auditimit është një komponent kyç i auditimit të palës së tretë. Auditimet e palëve të treta mund të rezultojnë në certifikim, regjistrim, njohje, një çmim, miratim licence, një citim, një gjobë ose një gjobë të vënë nga organizata e palës së tretë ose një palë e interesuar.

Skema e auditimit ICZM SAS parashikohet të marrë formën e një kombinimi të auditimit të palës së parë dhe auditimit të palës së tretë (organi kompetent ose një organizatë e tretë). Në mënyrë specifike:

- subjekti zbatues i aktivitetit, duke përdorur dokumentet dhe mjetet e zhvilluara të ICZM SAS, kryen një auditim të brendshëm dhe i dërgon (vetë)vlerësimin, së bashku me të gjithë informacionin dhe dokumentet mbështetëse të kërkuara, organit kompetent.
- Organi kompetent kryen një kontroll jashtë zyrës (auditim i palës së tretë) të të gjithë informacionit të mbledhur dhe kryen vlerësimin përfundimtar. Organi kompetent mund të kërkojë më shumë informacion dhe shpjegime dhe mund të kryejë inspektime në zyrë.

Në përfundim të procesit, organi kompetent lëshon një raport auditimi dhe nëse plotësohen kufijtë e përcaktuar, publikon certifikimin, duke e etiketuar aktivitetin si të orientuar nga ICZM.

Duhet theksuar se ICZM SAS do të lejojë identifikimin e të metave të aktivitetit për të cilin menaxherët përkatës

duhet të përcaktojnë veprime korigjuuese ose objektiva për përmirësime në mënyrë që të rritet respektimi i objektivave dhe parimeve të ICZM për të përmbushur pragun e kërkuar të certifikimit.

Veprimet dhe objektivat korigjuuese dhe/ose parandaluese për përmirësimin e vlerësimit të përgjithshëm do të identifikohen gjatë procesit të auditimit: nga aktiviteti që vullnetarisht mund të përcaktojë dhe angazhohet për veprimet zbatuese, ose nga organi kompetent përmes sugjerimeve dhe rekomandimeve për të përmirësuar sjelljen e ICZM.

Siç përcaktohet në shtyllat e saj, ICZM është një proces i vazhdueshëm që synon përmirësim të vazhdueshëm. Në të njëjtën mënyrë, ICZM SAS synon të vlerësojë përpjekjet e aktivitetit drejt zhvillimit të qëndrueshëm dhe të mbështesë përshtatjet e menaxhimit në drejtim të mbrojtjes së zonave bregdetare. Prandaj, certifikimi ICZM SAS duhet të mirëmbahet, ndërsa procesi i vlerësimit duhet të kontrollohet dhe/ose të përsëritet gjatë viteve.

3.2. Dokumentet dhe instrumentet

Duhet të përcaktohet një grup dokumentesh dhe instrumentesh për të mbështetur procesin e auditimit dhe certifikimin përfundimtar.

Ky raport shpjegon filozofinë e ICZM SAS, zgjedhjet për kriteret dhe treguesit e tij, sistemin e klasifikimit dhe vlerësimit dhe të gjitha aspektet e tjera të ICZM SAS. **Matrica e koherencës** (SHTOJCA 1) përfaqëson një analizë të brendshme të treguesve të përzgjedhur në lidhje me rregullat dhe kuadrot kryesorë që lidhen me ICZM në nivel mesdhetar, kombëtar dhe lokal (sipas rastit).

3.2.1. Instrumentet dhe dokumentet për auditimin e palës së parë (i brendshëm)

- **Udhëzime për aplikantët e ICZM SAS** (ANEKSI 1): Dokumenti përshkruan në mënyrë të qartë, dhe të thjeshtë konceptin mbi të cilin mbështetet ICZM

SAS. Në të përfshihet një përshkrim dhe arsye të qartë të treguesve të vlerësimit ku ilustron sistemi i vlerësimit (përfshirë rëndësinë relative të treguesve). Përfshihet gjithashtu një përshkrim i përdorimit të instrumenteve (me referencë specifike për Matricën e koherencës).

- **Modeli i raportimit të auditimit të palës së parë** (ANEKSI 2): Një dokument model që duhet ta plotësojë dhe ta kthejë aplikanti. Modeli tregon gjithashtu se cilat dokumente mbështetëse duhet të sigurohen si dëshmi për çdo vlerësimi tregues, si dhe një listë kontrolli përfundimtare (udhëzim për aplikantin që të kontrollojë nëse ka plotësuar të gjitha seksionet përshkruese të duhura dhe të ketë ofruar të gjitha dokumentet mbështetëse të kërkuara). Aplikanti është drejtpërdrejt përgjegjës për informacionin e ofruar. Sigurimi i të dhënave dhe informacioneve të rreme ose jo të besueshme përbën përjashtim nga certifikimi.
- **Modeli i vetë-deklarimit të përputhshmërisë** (ANEKSI 3): Një vetëdeklarim që duhet ta plotësojë dhe ta kthejë aplikanti. Deklarata përmban një listë të *nulla osta* në fjalë dhe informacionin e nevojshëm në lidhje me autorizimet e bazuara në plane, ligje dhe rregullore.

3.2.2. Instrumentet dhe dokumentet për auditimin e palës së tretë (i jashtëm)

- **Tabela e vlerësimit** (ANEKSI 4): Rrjeti që verifikon plotësinë e auditimit të palës së parë. Organi kompetent mund të kërkojë integritet e nevojshme nëse mungojnë disa seksione ose dokumente.
- **Modeli i raportit të verifikimit (auditi)** (ANEKSI 5): Modeli për raportin e vlerësimit bazuar në informacionin dhe dokumentet mbështetëse që ofrohen nga aplikanti dhe/ose që rezultojnë nga kontrollet në zyrë të kryera nga organi kompetent. Aplikantit mund t'i kërkojnë më shumë informacione dhe shpjegime në rast të mospërputhjes së gjykimit. Kjo mund të përsëritet derisa informacioni dhe arsyetimet të konsiderohen të pranueshme.

Së fundi, raporti duhet të tregojë rezultatin e procesit të auditimit, si dhe nëse është dhënë certifikimi.

4. Përkufizimi i treguesve të ICZM SAS

Hapi i parë për përcaktimin e kriterëve të ICZM SAS për etiketimin vullnetar të ICZM për aktivitetet publike dhe private mbështetet në identifikimin e parimeve dhe instrumenteve të ICZM që mund të vihen në zbatim për çdo lloj aktiviteti. Kriteret e ICZM SAS do të përcaktohen për të vlerësuar angazhimin ndaj menaxhimit të qëndrueshëm të zonës bregdetare duke vlerësuar në të njëjtën kohë se si dhe në çfarë mënyre po luan rolin e tij aktiviteti në procesin e ICZM.

ICZM SAS nuk synon vlerësimin e **përputhshmërisë së një aktiviteti me ligjet, rregulloret dhe planet**. Përkundrazi, është një kusht i rëndësishëm paraprak për të hyrë në procesin e certifikimit. ICZM SAS synon të vlerësojë nivelin e angazhimit të një aktiviteti përtej kufijve, limiteve, pragjeve dhe kërkesave të përcaktuara me ligj ose planet territoriale, duke synuar të kontribuojë më tej (në mënyrë aktive dhe vullnetare) në zhvillimin e qëndrueshëm të zonës bregdetare.

4.1. Arsyetimi për përzgjedhjen e kriterëve dhe treguesve

Duke u bazuar në kuadrin e ICZM të përshkruar në seksionin 2, kriteret për etiketimin e ICZM SAS janë përcaktuar me qëllim që të vlerësohet zbatimi i një aktiviteti (publik ose privat) me parimet dhe objektivat

e ICZM, duke marrë parasysh menaxhimin e përgjithshëm të aktivitetit dhe instrumentet e përdorura për zbatimin e tij.

Identifikohen dy kategori kriteresh:

1. **Treguesit përshkrues**, të cilët përshkruajnë kontekstin (gjeografik dhe rregullator) të veprimtarisë. Ata duhet të mundësojnë:
 - identifikimin e zonës së fokusit/ shtrirjes së operacioneve të aktivitetit (në lidhje me zonën bregdetare të referencës)
 - verifikimin e përputhshmërisë me ligjet, rregulloret dhe planet si kusht paraprak
 - identifikimin e kushteve kufitare të lidhura me ICZM sipas të cilave zbatohet ose do të zbatohet aktiviteti.
2. **Treguesit kualifikues** kërkohen për të identifikuar dhe vlerësuar përafrimin e aktivitetit me parimet e ICZM dhe masat dhe instrumentet e përdorura dhe të zbatuara. Ato i nënshtrohen sistemit të vlerësimit dhe klasifikimit të ICZM SAS.

Për secilin tregues, arsyeja e përzgjedhjes së tij paraqitet në tabelën e mëposhtme dhe shpjegohet kryesisht në kapitujt në vijim.

Tabela 1. Lista e treguesve të identifikuar dhe arsyeja e përzgjedhjes përkatëse.

Treguesit	Arsyeja
Treguesit përshkrues	
Shtrirja operative dhe gjeografike	
Përshkrimi i aktivitetit	<p>Nevojitet një përshkrim i aktivitetit për të përcaktuar kontekstin.</p> <p>Aplikanti për etiketën ICZM duhet të ofrojë një përshkrim të përshtatshëm dhe gjithëpërfshirës të objektivave të përgjithshme dhe specifike të aktivitetit dhe rezultateve të tij të pritshme, të metodologjive që priten të zbatohen, grupeve të synuara dhe përfituesve përfundimtarë, si dhe informacion mbi afatin kohor të zbatimit të tij.</p> <p>Për sa i përket aktiviteteve ekonomike është e rëndësishme të sigurohet informacion edhe për madhësinë e operatorit ekonomik (p.sh. SME, ndërmarrje të mëdha), shërbimet dhe produktet e dhëna, llojin e klientëve dhe furnitorëve dhe, sipas rastit, të departamenteve të ndryshme.</p>
Fusha e fokusit	<p>Zona e ndikimit të aktivitetit duhet të identifikohet dhe përshkruhet qartë në mënyrë që të kontekstualizohet zona bregdetare e referencës. Përshkrimi në fjalë përfshin informacion mbi zonën gjeografike të aktivitetit që zbatohet, duke adresuar gjithashtu një referencë për zonën bregdetare (p.sh. nëse ajo përfaqëson një pjesë të kufizuar ose të madhe të zonës bregdetare, të gjithë zonën bregdetare siç përcaktohet nga autoritetet, nëse tejkalon kufijtë e zonës bregdetare dhe/ose nivelet administrative, nëse zona merr në konsideratë të gjithë ekosistemin ose një pjesë të tij).</p>
Kërkesat e përshtatshmërisë	
Kërkesat e përshtatshmërisë	<p>Çdo aktivitet që zbatohet për etiketën ICZM duhet të jetë në përputhje me të gjitha planet dhe rregulloret të cilave u nënshtrohen. Duhet të sigurohet një vetëdeklarim. Mund të kërkohen dokumente bazë mbështetëse.</p> <p>Duhet të sigurohet një përshkrim i çdo nulla osta dhe autorizimeve përkatëse, duke përfshirë referencën ndaj planeve, ligjeve dhe rregulloreve përkatëse, duke përfshirë gjithashtu informacionin përkatës, si autoriteti lëshues, data e lëshimit, periudha e vlefshmërisë, data e rinovimit (sipas rastit). Duhet të kërkohet informacion për programet e monitorimit ose kontrollet periodike të kërkuara nga autoritetet sipas rastit.</p>
Kushtet kufitare të mundshme që lidhen me ICZM	
Qeverisja	<p>Palët e e interesit kanë të drejtë të promovojnë koordinimin e duhur midis autoriteteve kompetente si për marinën ashtu edhe për pjesët tokësore të zonave bregdetare në shërbime të ndryshme administrative, në të gjitha nivelet përkatëse dhe për të siguruar skemat e duhura të qeverisjes, në veçanti koordinimi institucional ndër-sektorial dhe me shumë nivele dhe pjesëmarrja e duhur, për shembull duke promovuar dhe zbatuar konsultime institucionale të organizuara ndër-sektoriale, negociata dhe marrëveshje shumëpalëshe.</p> <p>Aplikanti duhet të sigurojë një përshkrim të nivelit të ndërgjegjësimit dhe mbështetjes së perceptuar nga skema e përgjithshme e qeverisjes që zbatohet nga palët përkatëse të interesit në zonën bregdetare në lidhje me aktivitetin e tij dhe prioritetet përkatëse. Ai duhet të sigurojë gjithashtu një përshkrim të iniciativave përkatëse në lidhje me nismën/aktivitetin e tij, duke sqaruar se si është ose do të përfshihet nisma/aktiviteti dhe cilat janë përfitimet e regjistruara ose të pritshme.</p>
Njohuritë e sfondit territorial dhe linjat bazë	<p>Disponueshmëria e të dhënave dhe informacionit, si baza/gjendja fillestare e kushteve shoqërore dhe mjedisore, treguesit, vlerësimet e rrezikut dhe hartat, janë thelbësore për përcaktimin e veprimeve drejt përmirësimit të vazhdueshëm dhe të përkushtuar për zhvillimin e qëndrueshëm.</p> <p>Aplikanti duhet të sigurojë një përshkrim të studimeve përkatëse, bazës së të dhënave, programeve të monitorimit, treguesve të vënë në dispozicion nga institucionet përkatëse (vendimmarrës, institucione kërkimore) në lidhje me veprimtarinë e tij, duke sqaruar se si merren ose do të merren parasysh këto mjete/instrumente për zbatimin e aktivitetit dhe si dhe në çfarë mase do të kontribuojnë në vetë aktivitetin.</p>
Treguesit kualifikues	
Përshkruesi 1: Vizioni dhe angazhimi	
1.1 Vizioni dhe qëllimi	<p>Nëse nuk ka një vizion dhe qëllim të përcaktuar qartë, dhe nëse ky nuk merr parasysh asnjë nga objektivat dhe parimet e ICZM-së, aktiviteti nuk mund të konsiderohet si i orientuar nga ICZM.</p> <p>Deri më tani, aplikanti duhet të sigurojë një përshkrim se si dhe në çfarë mase ai i konsideron ose merr parasysh objektivat dhe parimet e ICZM që kontribuojnë në zhvillimin e qëndrueshëm të zonave të bregdetit me kusht që të përcaktohet një vizion/mision i qartë (ose i ngjashëm) i aktivitetit. Aplikanti duhet të përfshijë gjithashtu referencë për grupimet për çdo politikë, strategji ose program të rëndësishëm për menaxhimin e zonës bregdetare në rajon. Duhet të kërkohet dëshmia e vizionit dhe misionit të aktivitetit (p.sh. Linku në faqen e internetit).</p>

Treguesit	Arsyeja
1.2 Angazhimi	Duke iu referuar vizionit dhe misionit (duke marrë parasysh objektivat dhe parimet e ICZM), aplikanti përshkruan nëse dhe në çfarë mase është i angazhuar zyrtarisht drejt zbatimit të vizionit duke përcaktuar objektiva specifike (preferohet SMART ⁵). Referenca ndaj treguesve të përcaktuar të performancës (lloji dhe objektivat afatshkurtra dhe/ose afatgjata) do të përfshihet në përshkrim sipas rastit.
Përshkruesi 2: Instrumentet për zbatimin e vizionit dhe angazhimeve	
2.1 Masat për zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare	Çdo aktivitet, sipas vizionit dhe planit të aktiviteteve, duhet të presë ndërmarrjen e masave në lidhje me parimet dhe objektivat e ICZM. Aplikanti duhet të sigurojë një përshkrim se si dhe cilat masa janë planifikuar ose janë planifikuar ose parashikuar të zbatohen. Informacioni mbi afatin kohor për zbatimin e tyre (p.sh. një herë, i kufizuar në kohë, në mënyrë të vazhdueshme) dhe mbi alokimin financiar të kushtuar këtyre masave do të përfshihet në përshkrim.
2.2 Ngritja e kapaciteteve	Ngritja e kapaciteteve është e rëndësishme për përbushjen e gjithë treguesve të tjerë. Aplikanti duhet të përshkruajë nëse dhe në çfarë mase aktiviteti kryen ose do të kryejë aktivitete trajnimi, duke përfshirë informacionin në lidhje me temat, përfutjesit dhe afatin kohor (p.sh. një herë ose vazhdimisht).
2.3 Socializmi dhe shkëmbimi i njohurive	Aktiviteti i socializimit është gjithashtu baza për ngritjen e kapaciteteve dhe shkëmbimin e njohurive, si dhe bazën për krijimin e partneriteteve. Aplikantët duhet të sigurojnë një përshkrim të aktiviteteve të socializimit të parashikuara ose të zbatuara, duke përfshirë informacionin mbi llojin e subjekteve të përfshira, adresimin e integritimit vertikal dhe horizontal, mbi temat dhe aspektet e trajtuara në lidhje me ICZM, afatin kohor. Për aktivitetin privat, është e rëndësishme të kërkohet nëse aktivitetet e socializimit, sipas rastit, përbëjnë një instrument standard ose kryhen vetëm në lidhje me operacionet specifike.
2.4 Qasje/planifikim bashkëpunues	Qasja bashkëpunuese i referohet zhvillimit të aktiviteteve që kërkon pjesëmarrjen e palëve të interesit. Mund të përdoret për përcaktimin/planifikimin e strategjisë për zhvillim apo edhe gjatë fazës së zbatimit të aktivitetit. Duke iu referuar vizionit ose objektivit, do të kërkohet një përshkrim nëse dhe në çfarë mase aktiviteti ka përdorur çdo lloj qasjeje bashkëpunuese ose metodë planifikimi bashkëpunuese në zbatimin e tij. Përshkrimi përcakton personat e angazhuar dhe rolin e tyre. Qasja bashkëpunuese është më e zbatueshme për aktivitetet publike.
2.5 Koherenca ndërmjet aktiviteteve publike dhe private	Çdo aktivitet duhet të përshtatet me objektivat dhe qëllimet e përcaktuara nga strategjitë dhe planet e përcaktuara në nivel lokal, rajonal, kombëtar dhe ndërkombëtar, tërësisht ose pjesërisht. Gjithashtu, nëse një referencë për përshtatjen me politikën, strategjinë ose programin përkatës për menaxhimin e zonës bregdetare në zonë përfshihet në treguesin përshkruar të mësipërm, këtu një përshkrim i detajuar se si dhe në çfarë mënyre ato politika, strategji dhe programe janë konsideruar në aktivitetin ose në hartimin e aktivitetit dhe/ose në çfarë mase ato mund të zbatohen për të gjithë aktivitetin ose vetëm për një pjesë të aktivitetit. Duhet të përfshihet referenca ndaj partneriteteve ekzistuese ose të propozuara publiko-private mbi të cilat mbështetet aktiviteti, duke paraqitur qëllimin e partneritetit, sektorin e zbatimit dhe kohëzgjatjen (p.sh. të qëndrueshme ose të përkohshme).
2.6 Vlerësimet	Jo të gjitha aktivitetet kërkojnë vlerësime specifike në lidhje me objektivat dhe parimet e ICZM. Nëse ata kanë një vlerësim ose janë në procesin e kryerjes së tij, aplikanti duhet të japë një përshkrim të çdo lloji vlerësimi që lidhet me objektivat dhe parimet e ICZM, përfshirë informacionin se çfarë lloji vlerësimi është/janë bërë, në kuadër të cilit rast dhe nëse ato vlerësime është/janë bërë një herë ose nëse ato përsëriten me kalimin e kohës (p.sh. në baza vjetore). Përshkrimi jep detaje se cilat aspekte janë marrë në konsideratë dhe do t'i referohen, për aq sa është e mundur, metodave standarde të analizës, duke përfshirë, por pa u kufizuar në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis, Analizën e Ciklit të Jetës dhe gjurmët e karbonit.
2.7 Angazhimi financiar	Çdo lloj aktiviteti i drejtuar nga ICZM duhet të ketë një shpërndarje financiare për masat që ata po marrin drejt objektivave dhe parimeve të ICZM, edhe nëse disa masa mund të merren nëpërmjet instrumenteve pa pagesë. Një përshkrim i shpërndarjes financiare të aktivitetit në lidhje me objektivat dhe parimet e ICZM (referuar të gjithë treguesve të tjerë kualifikues) jepet duke theksuar qartë se cilat aspekte që lidhen me objektivat e ICZM financohen (në % dhe shumën totale në vit).

⁵ SMART: Specifike, e matshme, e arritshme, realiste dhe me afat kohor

Treguesit	Arsyeja
Përshkruesi 3: Monitorimi dhe shkëmbimi i të dhënave & Transparenca	
3.1 Monitorimi dhe mbikëqyrja	Monitorimi i çdo aspekti në lidhje me objektivat dhe parimet e ICZM është vërtet i rëndësishëm për çdo lloj aktiviteti, për të kontrolluar rezultatet që lidhen me vizionin dhe misionin dhe OVI. ⁶ ose KPI. ⁷ e synuara të përcaktuara. Aplikanti duhet të japë një përshkrim të mekanizmit të monitorimit dhe/ose vëzhgimit të zbatuar tashmë, në zbatim ose të planifikuar, duke dhënë një përshkrim mbi modalitetet (si) dhe afatin kohor (kur) dhe duke treguar nëse rezultatet janë të disponueshme publikisht.
3.2 Baza e të dhënave	Të dhënat e grumbulluara përmes sistemit të monitorimit dhe mekanizmit duhet të ruhen dhe organizohen në bazën e të dhënave. Megjithatë, nëse nuk organizohen në bazën e të dhënave, një regjistër i të dhënave të grumbulluara duhet të mbahet me kalimin e kohës. Aplikanti siguron një përshkrim se si të dhënat parashikohen ose janë parashikuar të përfshihen dhe mbahen të përditësuara, duke dhënë një përshkrim të shkurtër të informacionit kryesor të përfshirë.
3.3 Shkëmbimi i të dhënave dhe transparenca	Shkëmbimi i të dhënave dhe transparenca është e rëndësishme për çdo lloj aktiviteti që është i orientuar drejt ICZM, ndërsa për subjektet publike duhet të jetë një angazhim, disa të dhëna për subjektet private mund t'i nënshtrohen kufizimeve. Sidoqoftë, shkëmbimi i informacionit mbi performancën drejt qëndrueshmërisë së një aktiviteti privat mund të jetë i rëndësishëm gjithashtu, edhe pa publikuar të dhëna hyrëse (p.sh. ata mund të publikojnë performancën mjedisore në formën e një raporti mjedisor, por pa publikuar të dhëna hyrëse). Përshkrimi nëse aktiviteti publikon ose shkëmben aspekte/të dhëna mjedisore dhe/ose sociale që lidhen me monitorimin/ vëzhgimin, përfshirë informacionin nëse ato janë të disponueshme publikisht, duke kërkuar prova për këtë.

4.2. Treguesit përshkruar

4.2.1. Shtrirja operative dhe gjeografike

4.2.1.1. Përshkrimi i aktivitetit

Një përshkrim i plotë i objektiveve të përgjithshme dhe specifike të aktivitetit dhe i rezultateve të pritshme është i rëndësishëm për të përcaktuar kufijtë kontekstualë të zbatueshmërisë së aktivitetit.

Përshkrimi i aktivitetit (Treguesi përshkruar) Cili është qëllimi i aktivitetit?

Udhëzime për aplikantët:

Lutem jepni një përshkrim të plotë të organizatës suaj dhe objektiveve të përgjithshme dhe specifike të aktivitetit dhe të rezultateve të pritshme. Lutemi jepni informacion në lidhje me metodologjitë që pritet të zbatohet, grupet e synuara dhe përfituesit përfundimtarë. Lutemi jepni gjithashtu informacione mbi kuadrin e përkohshme të zbatimit të nismës.

Për aktivitetet ekonomike që zbatohen për etiketën ICZM për të gjithë biznesin, është e rëndësishme që të siguroni gjithashtu informacione mbi madhësinë e operatorit ekonomik (p.sh. SME, ndërmarrjet e mëdha), duke pasur parasysh shërbime dhe produkte, lloj klientësh dhe furnitorësh dhe, nëse zbatohet, të departamenteve të ndryshme.

4.2.1.2. Fusha e fokusit

Zona gjeografike e zbatimit të Protokollit ICZM (Neni 3) është i gjithë Deti Mesdhe (Neni 1), por duke iu referuar zonës bregdetare, Protokollin thotë se përcaktohet nga:

- kufiri detar i zonës bregdetare, i cili do të jetë kufiri i jashtëm i detit territorial të Palëve; dhe
- kufiri tokësor i zonës bregdetare, i cili do të jetë kufiri i njësive bregdetare të përshtatshme siç përcaktohet nga Palët.

Kufij të ndryshëm mund të vendosen nga Palët në raste të veçanta dhe të komunikohen, pranohen dhe miratohen. Me referencë të veçantë për kufirin drejt tokës, Protokollin prezanton konceptin e aksesit të ekosistemit, si dhe kriteret ekonomiko-sociale dhe efektet e ndryshimeve klimatike për përcaktimin e kufijve të ndryshëm (Neni 3, pika 2, shkronja. (b)).

Ekzistojnë dy parime kryesore që duhet të udhëheqin përcaktimin e zonës së një ndërhyrjeje: i pari është se shtrirja hapësinore e zonës që trajtohet duhet të jetë brenda kapacitetit të nismës për t'u analizuar dhe në të cilën ajo mund të shpresojë të ndikojë në trajektoren e ndryshimit, e dyta është se si analiza ashtu edhe veprimet pasuese duhet të marrin në konsideratë gjithmonë forcat

⁶ OVI – Treguesit objektivisht të verifikueshëm

⁷ KPI – Treguesit kyç të performancës

dhe ndërvarësitë në shkallën tjetër hapësinore më të madhe.

Prandaj, kriteret e përzgjedhura të ICZM duhet të marrin në konsideratë “zonën primare të fokusit” brenda së cilës zhvillohet aktiviteti dhe të paktën shkallën tjetër më të madhe ose më gjerë, në varësi të kushteve që mbizotërojnë në shkallë rajonale dhe madje globale (p.sh. në lidhje me ndryshimet klimatike).⁸

Duhet theksuar se kur flitet për një aktivitet ekonomik, zona e fokusit (ose zona e ndikimit) është para së gjithash zona në të cilën zhvillohen operacionet e biznesit, ku operatori ka një efekt të drejtpërdrejtë dhe një kapacitet të drejtpërdrejtë menaxhimi, dhe së dyti zinxhiri i biznesit që përfshin zonën e mbulimit të biznesit të aktivitetit, duke përfshirë edhe zinxhirin e furnitorit dhe rrjetin e shpërndarjes. Në këtë kuptim, zona e ndikimit të aktivitetit ekonomik mund të jetë më e madhe se zona bregdetare – mund të kapërcejë kufijtë e ekosistemit dhe/ose administrative. Në disa raste, nëse operatori ekonomik punon në nivel ndërkombëtar (p.sh. import/eksport), zona e fokusit është ndërkufitare.

Madhësia e zonës së fokusit nuk është një kriter kualifikues për të përcaktuar nëse aktiviteti është në përputhje me Protokollin e ICZM apo jo, por është e rëndësishme të përcaktohen kufijtë gjeografikë të aktivitetit për të identifikuar kontekstin dhe sfondin e zonës së ndërhyrjes në të cilën zbatohet aktiviteti.

Fusha e fokusit (Treguesi përshkrues): Cilët janë “kufijtë” që përcaktojnë qëllimin e ndërhyrjes apo të aktivitetit tuaj?

Udhëzime për aplikantët:

Lutemi jepni një përshkrim të zonës së fokusit, duke theksuar qartë nëse ajo përfaqëson një pjesë të kufizuar ose të madhe të zonës bregdetare, të gjithë zonën bregdetare siç përcaktohet nga autoritetet, nëse tejkalon kufijtë e zonës bregdetare dhe/ose nivelet administrative (p.sh. bashki të ndryshme, në nivel kombëtar, në nivel ndërkufitar). Lutemi përcaktoni gjithashtu nëse zona e fokusit konsideron të gjithë ekosistemin ose një pjesë të tij [nëse është e përshtatshme, lutemi tregoni gjithashtu nëse aksesit i ekosistemit është zbatuar dhe nëse po, në çfarë mase]

4.2.2. Kërkesat e përshtatshmërisë

Vendimmarrësit dhe autoritetet e planifikimit kanë të drejtë të zhvillojnë strategji, ligje, rregullore dhe plane duke marrë parasysh qëllimet e zhvillimit të qëndrueshëm dhe objektivat dhe parimet e ICZM si, për shembull, strategjitë për mbrojtjen e mjedisit dhe ruajtjen dhe përmirësimin e biodiversitetit, strategjitë dhe veprimet për të rritur qëndrueshmërinë ndaj ndryshimeve klimatike, dhe veprimet dhe strategjitë për përdorimin e përshtatshëm të burimeve natyrore.

Planet, ligjet dhe rregulloret përcaktojnë fushat e zbatimit të ndërhyrjeve dhe aktiviteteve dhe për secilën prej tyre përcaktojnë kriteret dhe parametrat për zbatimin dhe/ose funksionimin efektiv. Disa ndërhyrje dhe aktivitete gjithashtu i nënshtrohen marrjes së lejes ose autorizimeve përpara zbatimit, p.sh. leje planifikimi për ndërtimin e një të reje ose të një zgjerimi të një institucioni ose aktiviteti.

Autorizimet mjedisore, në veçanti, i referohen “sigurimit që një aktivitet të jetë në përputhje me kushtet për zhvillim të qëndrueshëm”, dhe për këtë arsye performanca e tyre kryhet në përputhje me kapacitetin rigjenerues të ekosistemeve dhe burimeve, mbrojtjen e biodiversitetit dhe një shpërndarje të drejtë të përfitimeve që lidhen me aktivitetin ekonomik. Disa autorizime janë të integruara (p.sh. Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis (EIA), Autorizimi i Integruar Mjedisor (IEA)), disa janë tematikë (p.sh. Autorizimi Unik Mjedisor (UEA) në lidhje me shkarkimet në atmosferë ose autorizimi për shkarkimin e ujërave të zeza në det, lum, ose në kanalizimet e ujërave të zeza).

Çdo aktivitet që zbatohet për etiketën ICZM duhet të jetë në përputhje me të gjitha planet dhe rregulloret të cilave u nënshtrohen. Për të kuptuar se cili është skenari i përputhshmërisë në të cilin funksionon aktiviteti ekonomik, është e rëndësishme të kuptohen kërkesat e detyrueshme për të vlerësuar veprimet vullnetare drejt zhvillimit të qëndrueshëm dhe, në përgjithësi, veprimet vullnetare që i përmbahen parimit ICZM.

⁸ Olsen S.B., Page G.G., Ochoa E. 2009. Analiza e reagimeve të qeverisjes ndaj ndryshimit të ekosistemit – Një manual për grumbullimin e një baze të dhënash. Raportet dhe studimet e LOICZ nr. 34.

Kërkesat e kualifikueshmërisë (Treguesit përshkrues) A keni të drejtë të aplikoni?

Udhëzime për aplikantët:

ICZM SAS mbështetet në faktin se aktiviteti është në përputhje me planet dhe rregulloret. **Vetëdeklarata duhet të nënshkruhet dhe të kthehet së bashku me raportin** (modeli i deklaratës është dhënë në grupin e dokumenteve të certifikimit ICZM SAS për aplikantin).

Në vijim, lutemi tregoni planet, ligjet dhe rregulloret të cilave u nënshtrohet aktiviteti juaj duke përmbledhur informacionin përkatës në lidhje me nulla osta dhe autorizimet të cilave u nënshtrohet aktiviteti juaj siç detajohet në vetëdeklarim, duke iu referuar gjithashtu (nëse zbatohet) programeve monitoruese ose kontrollet periodike, dhe mënyrën se si të dhënat e grumbulluara i transmetohen autoritetit kompetent.

Lutemi vini re se ju kërkohet të paraqisni çdo dokument përshkrimor në atë fazë. Megjithatë, Organi Kompetent i ICZM SAS gëzon të drejtën të kërkojë dokumente mbështetëse, nëse është e nevojshme.

4.2.3. Kushtet e ndërlidhura mundësuese me ICZM

Protokolli ICZM, duke deklaruar se Palët Kontraktore forcojnë ose formulojnë një strategji kombëtare për menaxhimin e integruar të zonës bregdetare dhe planet dhe programet e zbatimit bregdetar (neni 18, pika 1), përcakton qartë kërkesën për të numëruar masat që duhen marrë dhe koston si dhe instrumentet institucionale dhe mjetet ligjore e financiare në dispozicion, si dhe përcakton një plan zbatimi (neni 18, pika 2). Neni 7 i Protokollit shprehet se autoritetet kompetente kombëtare, rajonale dhe lokale të zonës bregdetare, për aq sa është e mundur, punojnë së bashku për të forcuar koherencën dhe efektivitetin e strategjive, planeve dhe programeve bregdetare të vendosura, dhe neni 21 shprehet se Palët mund të marrin masat e duhura për miratimin e instrumenteve përkatëse ekonomike, financiare dhe/ose fiskale që synojnë të mbështesin nismat lokale, rajonale dhe kombëtare për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare.

Palët e interesit kanë të drejtë të promovojnë koordinimin e duhur midis autoriteteve të ndryshme kompetente si për marinën ashtu edhe për pjesët tokësore të zonave bregdetare në shërbime të ndryshme administrative, në të gjitha nivelet përkatëse dhe për të siguruar skemat e duhura të qeverisjes, në veçanti koordinimi institucional ndër-sektorial dhe me shumë nivele dhe pjesëmarrja e duhur, (për shembull duke promovuar dhe zbatuar konsultime institucionale të organizuara ndër-sektoriale, negociata dhe marrëveshje shumëpalëshe).

E përfshirë në parimet e përgjithshme të Protokollit ICZM (Neni 6, shkronja (d)), qeverisja është një koncept kryesor ndër-sektorial. Për më tepër, pjesëmarrja aktive, ndërgjegjësimi i rritur dhe kapaciteti i mjaftueshëm i palëve të interesit janë garancitë më të mira për ndryshimin e nevojshëm të sjelljes ndaj mjedisit. Prandaj, çdo aktivitet që trajton ICZM duhet të sigurojë komunikimin dhe angazhimin e palëve të interesit, duke kontribuar në rritjen e ndërgjegjësimit të komuniteteve bregdetare.

Çdo aktivitet në zonën bregdetare duhet të përshtatet brenda prioritetëve bregdetare në nivel qarku, provincial, rajonal ose kombëtar që njihen brenda planeve, programeve dhe/ose strategjive përkatëse.

Këto aspekte kërkohen për të kuptuar mjedisin e përshtatshëm në të cilin aktiviteti (publik ose ekonomik) është ose do të funksionojë, në lidhje me ICZM.

4.2.3.1. Qeverisja

Qeverisja (Treguesi përshkrues): Cilat janë prioritetet zyrtare bregdetare që trajton aktiviteti? Cili është niveli i ndërgjegjësimit dhe mbështetjes nga palët kryesore të interesit në lidhje me këto prioritetet? Si përfiton apo do të përfitojë nisma/aktiviteti juaj prej tyre?

Udhëzime për aplikantët:

Lutemi përshkruani nivelin e ndërgjegjësimit dhe mbështetjes nga skema e përgjithshme e qeverisjes e zbatuar nga palët përkatëse të interesit në zonën bregdetare në lidhje me nismën/aktivitetin tuaj dhe prioritetet përkatëse (nga planet, programet, etj.) siç perceptohen nga subjekti juaj.

4.2.3.2. Njohuritë e sfondit territorial dhe linjat bazë

Njohuritë e sfondit territorial dhe linjat bazë (Treguesi përshkrues): Si dhe deri në çfarë mase nisma/aktiviteti merr parasysh dhe përfiton nga informacioni, të dhënat dhe njohuritë territoriale, sociale dhe mjedisore, të përcaktuara dhe të ndara nga palët e interesit?

Udhëzime për aplikantët:

Me kusht që një menaxhim efektiv i zonave bregdetare duhet të bazohet jo vetëm në një analizë të aktiviteteve individuale dhe ndikimet e tyre, por edhe në efektet e kombinuara të aktiviteteve sektoriale mbi njëri-tjetrin dhe mbi burimet bregdetare, disponueshmërinë e të dhënave dhe informacionit, të tilla si linjat bazë/gjendja fillestare e kushteve shoqërore dhe mjedisore, treguesve, vlerësimeve të rrezikut dhe hartave është kryesore për përcaktimin e veprimeve drejt një përmirësimi të vazhdueshëm dhe të përkushtuar ndaj zhvillimit të qëndrueshëm.

Lutemi përshkruani cilat janë studimet përkatëse, baza e të dhënave, programet e monitorimit, treguesit e vënë në dispozicion nga institucionet përkatëse (vendimmarrësit, institucione kërkimore) në lidhje me nismën/aktivitetin tuaj dhe të dobishëm për aktivitetet tuaja për përcaktimin e strategjive dhe përmirësimeve të reja zhvillimore.

4.3. Treguesit kualifikues

Treguesit kualifikues janë subjekt i një sistemi vlerësimi dhe klasifikimi. Në bazë të vlerësimit, etiketa ICZM jepet ose refuzohet.

Përshkrues 1: Vizioni dhe angazhimi

Konsideratat e qëndrueshmërisë merren parasysh në thelb në çdo lloj aktiviteti publik të zbatuar në zonën bregdetare. Bazuar në protokollin e ICZM, subjektet publike u kërkohet të zbatojnë parimet e ICZM dhe të ushtojnë objektivat e ICZM në çdo lloj aktiviteti. Megjithatë, respektimi i parimeve dhe objektivave të ICZM mund të jetë i ndryshëm për aktivitete specifike. Është vizioni dhe angazhimi i subjektit publik në përcaktimin dhe hartimin e aktivitetit që përcakton natyrën efektive të ICZM së aktivitetit.

Duke iu referuar veçanërisht aktiviteteve ekonomike, duhet përmendur se në dekadat e fundit ata filluan të formulojnë deklarata politike, ose kode sjelljeje, duke shprehur vizionin e operacioneve të biznesit drejt zhvillimit të qëndrueshëm, mbrojtjes së mjedisit dhe kontributeve kundër ndryshimeve klimatike, shfrytëzimit racional të burimeve natyrore. Për më tepër, shpesh, për të vlerësuar performancën, aktivitetet ekonomike përcaktojnë dhe vendosin objektivat për t'u arritur, vlerat e rezultateve të pritshme dhe treguesit përkatës.

Këto parashtrojnë angazhimet e tyre në fusha të ndryshme të etikës së biznesit dhe përputhshmërisë ligjore. Në kuadrin e ICZM SAS po kërkojmë subjekte publike dhe private që operojnë në zonën bregdetare që po përfshijnë koncepte dhe strategji të qëndrueshmërisë dhe zbatojnë aktivitete që në të njëjtën kohë vlerësojnë kontekste të brishta ekologjike, sociale dhe kulturore.

Tregues 1.1: Vizioni dhe qëllimi

Treguesi 1.1 – Vizioni dhe qëllimi (Treguesi kualifikues): Me kusht që të përcaktohet një vizion/qëllim i qartë (ose i ngjashëm) i aktivitetit, si dhe në çfarë mase merr në konsideratë ose merr parasysh objektivat dhe parimet e ICZM që kontribuojnë në zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare duke:

- 1.1.1 mbështetur dhe promovuar jetesën e qëndrueshme
- 1.1.2 përdorur në mënyrë të qëndrueshme burimet natyrore
- 1.1.3 ruajtur ekosistemet bregdetare, peizazhet dhe peizazhet detare
- 1.1.4 parandaluar dhe/ose reduktuar rreziqet dhe ndikimet negative të aktiviteteve dhe infrastrukturës në zonën bregdetare
- 1.1.5 parandaluar dhe/ose reduktuar efektet e rreziqeve natyrore, në veçanti të ndryshimeve klimatike
- 1.1.6 fuqizuar kapitalin shoqëror, duke përfshirë përdorimin e njohurive tradicionale
- 1.1.7 ruajtur trashëgiminë kulturore

Udhëzime për aplikantët:

Gjatë përshkrimit të vizionit dhe misionit të aktivitetit, lutemi nënvizoni qartë se cilat aspekte që lidhen me objektivat dhe parimet e ICZM të renditura më sipër janë marrë parasysh. Lutemi përfshini referencë për grupimet për çdo politikë, strategji ose program të rëndësishëm për menaxhimin e zonës bregdetare në rajonin tuaj që do të përshkruhet në treguesin e mëposhtëm 2.5.

Lutemi jepni dëshmi të vizionit dhe misionit të nismës/aktivitetit (p.sh. Linkun e faqes së internetit).

Tregues 1.2: A ngazhimi

Treguesi 1.2 – Angazhimi (Treguesi kualifikues): A po arrin aktiviteti i angazhuar për zbatimin e veprimeve specifike objektivat e synuara në lidhje me aspektet e objektivave dhe parimeve të ICZM?

Udhëzime për aplikantët:

Lutemi shpjegoni nëse dhe në çfarë mase aktiviteti është zyrtarisht i përkushtuar drejt zbatimit të vizionit duke përcaktuar objektiva specifike (SMART), dhe renditni ato objektiva duke iu referuar vizionit dhe misionit (duke marrë parasysh objektivat dhe parimet e ICZM). Lutemi deklaroni nëse treguesit e performancës përcaktohen duke përshkruar llojin dhe objektivat afatshkurtra dhe/ose afatgjata.

Përshkrues 2: Instrumentet dhe masat për zbatimin e vizionit dhe angazhimeve

Duke u bazuar tek vizioni/misioni dhe angazhimi i subjektit në lidhje me aktivitetin specifik të zbatuar ose planifikuar për t'u zbatuar, grupi i mëposhtëm i treguesve synon të vlerësojë se cilat janë masat dhe mjetet e ICZM të konsideruara dhe/ose të përdorura në kuadër të aktivitetit.

Tregues 2.1: Masat për zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare

Për sa i përket vizionit dhe misionit, këta tregues synojnë të vlerësojnë se cilat janë masat specifike të zbatuara ose të konsideruara në kuadër të aktivitetit.

Një vizion dhe mision i qartë pa zbatimin e asnjë lloj mase nuk mund të konsiderohet një karakter pozitiv i ICZM për aktivitetin.

Treguesi 2.1 – Masat e zhvillimit të qëndrueshëm të zonave bregdetare (Treguesit kualifikues): Cilat masa që lidhen ose kontribuojnë në parimet dhe objektivat e ICZM merren parasysh, zbatohen dhe/ose ruhen me kalimin e kohës brenda aktivitetit tuaj?

- 2.1.1 Masat që lidhen me mbështetjen dhe promovimin e jetesës së qëndrueshme
- 2.1.2 Masat që lidhen me një përdorim të qëndrueshëm të burimeve natyrore
- 2.1.3 Masat në lidhje me ruajtjen e ekosistemeve bregdetare, peizazheve dhe peizazheve detare
- 2.1.4 Masat që lidhen me parandalimin dhe/ose reduktimin e rreziqeve dhe ndikimeve negative të aktiviteteve dhe infrastrukturës në zonën bregdetare
- 2.1.5 Masat që lidhen me parandalimin dhe/ose reduktimin e efekteve të rreziqeve natyrore dhe antropogjene, në veçanti të ndryshimeve klimatike
- 2.1.6 Masat që lidhen me kapitalin shoqëror
- 2.1.7 Masat në lidhje me ruajtjen e trashëgimisë

Udhëzime për aplikantët:

Me kusht që aktiviteti pret të ndërmerren masa në lidhje me parimet dhe objektivat e ICZM sipas vizionit dhe planit të aktiviteteve, lutemi përshkruani si dhe cilat masa janë planifikuar ose janë parashikuar të zbatohen.

Lutemi specifikoni afatin kohor të zbatimit të tyre (p.sh. një herë, e kufizuar në kohë, në mënyrë të vazhdueshme). Lutemi tregoni gjithashtu % e alokimit financiar të dedikuar për këto masa krahasuar me koston e përgjithshme të aktivitetit.

Tregues 2.2: Ngritja e kapaciteteve

Mungesa e kapaciteteve njerëzore për të praktikuar menaxhimin e integruar të zonave bregdetare përbën një faktor kyç që kufizon përparimin në zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare. Ndërtimi i kapaciteteve është i domosdoshëm gjatë gjithë kohëzgjatjes së aktivitetit dhe më gjerë në përmirësimin e njohurive, aftësive, marrëdhënieve dhe vlerave që u mundësojnë organizatave, grupeve dhe individëve të arrijnë qëllimet e tyre, duke trajtuar tema që lidhen me funksionet dhe ndryshimin e ekosistemeve, proceset e qeverisjes, përshtatjen e strategjive për historinë dhe kulturën e vendit, ose grumbullimin dhe menaxhimin e ekipeve ndërdisiplinore.

Ndërtimi i kapaciteteve fokusohet në një sërë veprimesh që synojnë të ndihmojnë pjesëmarrësit në procesin e zhvillimit për të përmirësuar njohuritë, aftësitë dhe të kuptuarit e tyre dhe për të zhvilluar qëndrimet e nevojshme duke sjellë ndryshimin e dëshiruar zhvillimor.

Treguesi 2.2 – Zhvillimi i kapaciteteve (Treguesit kualifikues): A planifikon aktiviteti të zbatojë një program trajnimi në lidhje me objektivat dhe parimet e ICZM?

Udhëzime për aplikantët:

Lutemi përshkruani nëse dhe në çfarë mase aktiviteti kryen ose do të kryejë aktivitete trajnimi (qoftë të organizuara dhe të zbatuara në kuadër të vetë aktivitetit, ose të organizuara nga palë të treta). Mund t'i referohet temave të përgjithshme (si procesi i ICZM) ose çështjeve specifike (përdorimi më i mirë i disa teknologjive, procedurat e menaxhimit të mbetjeve, çështjet specifike të ndryshimeve klimatike, kursimi i energjisë, etj.)

Nëse po, lutemi përshkruani temën dhe përfituesit përfundimtarë. Lutemi tregoni nëse trajnimi zbatohet një herë apo vazhdimisht.

Tregues 2.3: Socializmi dhe shkëmbimi i njohurive

Socializmi është shkëmbimi i informacionit dhe ideve midis njerëzve me një profesion të përbashkët ose interes të veçantë, zakonisht në një mjedis social joformal. Aktivitetet e socializimit janë gjithashtu të lidhura me zhvillimin e kapaciteteve dhe përmirësimin e njohurive mbi konceptet, mjetet dhe strategjitë drejt përmirësimit të vazhdueshëm dhe zhvillimit të qëndrueshëm.

Integrimi i njohurive, informacioneve dhe të dhënave të ndryshme është një pikë vendimtare për ICZM. Socializmi është i rëndësishëm për krijimin e përbashkët të një perspektive të integruar të zonës bregdetare, aspekteve të saj, nevojave të saj dhe gjetjen e zgjidhjeve të përbashkëta dhe të miratuara për zhvillim të qëndrueshëm. Duhet theksuar se aktivitetet e socializimit mund t'i referohen integritit horizontal (ndërmjet institucioneve që veprojnë në të njëjtin nivel administrativ) si dhe integritit vertikal (ndërmjet niveleve të ndryshme të institucioneve, agjencive dhe subjekteve qeveritare).

Treguesi 2.3 – Socializmi and shkëmbimi i njohurive (Treguesit kualifikues): A parashikon dhe/ose zbaton aktiviteti apo do të shqyrtojë zbatimin e aktiviteteve të socializimit, shkëmbimin e të dhënave dhe përvojave për arritjen e vizionit/misionit të tij?

Udhëzime për aplikantët:

Lutemi përshkruani, sipas rastit cilat aktivitete të socializimit janë parashikuar ose zbatuar. Lutemi specifikoni

- *Llojin e subjekteve me të cilat jeni duke u socializuar (p.sh. profesionistë, subjekte /autoritete publike, qendra kërkimore, shoqata) që trajtojnë gjithashtu integrimin vertikal*
- *Sektorin përkatës të subjekteve të tjera (integrimi horizontal)*
- *Temat dhe aspektet e lidhura me ICZM të trajtuara në kuadër të aktiviteteve të socializimit (p.sh. shkëmbimi i njohurive bazë dhe përvojave, kërkimi dhe inovacioni, zhvillimi strategjik dhe metodologjik).*

Lutemi tregoni nëse socializimi është i kufizuar në afatin kohor të zbatimit të aktivitetit ose nëse prisni të krijoni një socializim të qëndrueshëm.

Për aktivitetin privat, lutemi tregoni nëse socializimi është një mjet standard i përdorur nga shoqëria / subjekti ose nëse lidhet me aktivitete specifike (të kufizuara në kohë dhe nevoja specifike).

Tregues 2.4: Qasje/planifikim bashkëpunues

Pjesëmarrja e palëve të interesit konsiderohet një parim kryesor për zhvillimin e qëndrueshëm.

Një qasje bashkëpunuese është më e zbatueshme për aktivitetet publike, të cilat kërkojnë përfshirjen e të gjithë palëve të interesit. Megjithatë, e njëjta ose një qasje e ngjashme mund të përdoret nga aktivitetet ekonomike private gjatë përcaktimit të strategjisë së tyre të zhvillimit, edhe në lidhje me qëndrueshmërinë e tyre mjedisore. Për shembull, blloqet bazë të ndërtimit të një ekonomie pjesëmarrëse janë këshillat e punëtorëve dhe konsumatorëve dhe federatat/shoqatat e tyre që krijojnë dhe mbajnë një dialog me të gjithë palët e interesit përkatëse (duke përfshirë qytetarët si konsumatorë).

Treguesi 2.4 – Qasje/planifikim bashkëpunues (Treguesit kualifikues): A ka përdorur ndonjëherë apo ka ndërmend të përdorë aktivitetin tuaj një qasje apo planifikim bashkëpunues për përcaktimin e strategjisë së zhvillimit?

Udhëzime për aplikantët:

Duke iu referuar vizionit ose objektivit, lutemi përshkruani nëse dhe në çfarë mase aktiviteti përdori ndonjë lloj qasjeje ose metodë planifikimi bashkëpunuese gjatë zbatimit të tij. Lutemi përcaktoni personat e angazhuar dhe rolin e tyre.

Tregues 2.5:

Koherenca ndërmjet aktiviteteve publike dhe private

Çdo aktivitet që aplikon për etiketën ICZM do të jetë në përputhje me të gjitha planet dhe rregulloret për të cilat ato janë subjekt, por pavarësisht përputhshmërisë, ai duhet të jetë i përafëruar edhe me objektivat dhe qëllimet e përcaktuara nga strategjitë dhe planet e përcaktuara në nivel lokal, rajonal, kombëtar dhe ndërkombëtar, tërësisht ose pjesërisht, sipas llojit të aktivitetit dhe afatit kohor të zbatimit (për shembull qëllimet afatshkurtra dhe qëllimet afatgjata). Çdo aktivitet do t'i marrë parasysh këto qëllime gjatë hartimit dhe zbatimit të tij, duke kontribuar në realizimin e qëllimeve të përcaktuara (p.sh. Agjenda 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm dhe Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (SGD-të)).

Është e rëndësishme të theksohet se shumë elementë të sektorit privat kanë një rëndësi të madhe ekonomike në vendimet për menaxhimin e zonës bregdetare. Gjithashtu, sektori i biznesit mjedisor ka një rol të veçantë në zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare, nëpërmjet promovimit të teknologjive të reja “të gjelbra” apo “blu”. Për këto arsye është i rëndësishëm angazhimi i sektorit privat në çdo aktivitet publik si partner aktiv në procesin e ICZM.

Partneritetet për zhvillim të qëndrueshëm janë iniciativa me shumë palë të interesit të ndërmarra vullnetarisht nga qeveritë, organizatat ndërqeveritare, grupet kryesore dhe palët e tjera të interesit, përpjekjet e të cilëve po kontribuojnë në zbatimin e synimeve dhe angazhimeve ndërqeveritare të zhvillimit. Objektivi 17 i Zhvillimit të Qëndrueshëm, i cili përfshin “Forcimin e mjeteve të zbatimit dhe rikrijimin e Partneritetit Global për Zhvillim të Qëndrueshëm”, njeh partneritetet me disa palët të interesit si instrumente të rëndësishme për mobilizimin dhe shkëmbimin e njohurive, përvojës, teknologjive dhe burimeve financiare për të mbështetur realizimin e objektivave të zhvillimit të qëndrueshëm në të gjitha vendet, veçanërisht vendet në zhvillim. Objektivi 17 kërkon të nxisë dhe promovojë partneritete efektive publike, partneritete publike dhe private dhe ato të shoqërisë civile, duke u mbështetur në përvojën dhe strategjitë e burimeve të partneriteteve.

Treguesi 2.5 – Koherenga ndërmjet aktiviteteve publike dhe private (Treguesi kualifikues):

1. Për aktivitetet private: a bazohet aktiviteti në objektivat publike drejt menaxhimit të qëndrueshëm të zonave bregdetare?
2. Për aktivitetet publike:
 - A e përkrah aktiviteti përfshirjen e subjekteve private për realizimin e objektivave publike drejt menaxhimit të qëndrueshëm të zonave bregdetare?
 - A siguron aktiviteti koherencë ndërmjet dokumenteve të ndryshme të politikave, strategjive, planeve dhe/ose programeve?

Udhëzime për aplikantët:

Lutemi përshkruani përafrimin me politikën, strategjinë ose programin përkatës për menaxhimin e zonës bregdetare në zonën tuaj. Lutemi merrni parasysh çdo lloj politike, strategjie dhe programi të përcaktuar në nivel lokal, rajonal dhe kombëtar të zbatueshme për aktivitetin tuaj. Lutemi përshkruani gjithashtu, sa më shumë që të jetë e mundur, se si dhe në çfarë mënyre politikat, strategjitë dhe programet janë marrë parasysh në aktivitetin tuaj ose në hartimin e aktivitetit tuaj dhe/ose nëse mund të zbatohen për të gjithë aktivitetin ose vetëm një pjesë të tij.

Nëse është e zbatueshme, lutemi tregoni gjithashtu nëse, duke iu referuar politikave, strategjive dhe programeve të lartpërmendura, aktiviteti juaj mbështetet ose synohet të mbështetet në partneritete aktuale ose të propozuara publike dhe private, duke treguar qëllimin e partneritetit, sektorin ku do të zbatohet dhe kohëzgjatjen (p.sh. e qëndrueshme ose e përkohshme).

Tregues 2.6: Vlerësimet

Vlerësimet janë një kategori e gjerë instrumentesh për mbledhjen e të dhënave bazë dhe shndërrimin e tyre në informacion të dobishëm. Ato përfshijnë vlerësimin e ndikimit në mjedis (VNM), kontabilitetin e burimeve, ushtrimet e vlerësimit, vlerësimin e ndikimit hapësinor, vlerësimin e rrezikut dhe ushtrimet kosto/përfitim. Të gjitha vlerësimet mbështeten në ekzistencën e një baze të fortë të dhënash dhe një kuptim të saktë të sistemeve dhe dinamikave natyrore dhe njerëzore që ndikojnë në zonën e synuar.

VNM dhe vlerësimi i rrezikut janë të detyrueshëm dhe rregullohen me ligj (në disa vende) për lloje të caktuara të aktiviteteve (publike ose private), sipas llojit dhe madhësisë së tyre. Në përgjithësi, lloje të ndryshme vlerësimesh (p.sh. Analiza e ciklit të jetës, raportimi i gjurmëve të karbonit) shërbejnë për të përcaktuar strategji më të qëndrueshme zhvillimi duke përcaktuar objektivat dhe duke përcaktuar planifikimin e investimeve në mënyrë që të reduktohen ndikimet në mjedis.

Protokolli ICZM (Neni 19) thekson se si procesi për të vlerësuar aktivitetet publike dhe private që mund të kenë efekte të rëndësishme mjedisore (përfshirë efektet

kumulative) në zonat bregdetare duhet të marrë në konsideratë ndjeshmërinë specifike të ekosistemit dhe marrëdhëniet midis detit dhe pjesët tokësore të zonës bregdetare.

Identifikimi i konflikteve brenda vetë aktivitetit dhe i ndikimeve kumulative është i rëndësishëm për të përcaktuar strategjitë për përmirësim të vazhdueshëm, dhe në të njëjtën kohë për të kursyer para dhe për të kontribuar në zhvillimin e qëndrueshëm të zonës bregdetare.

Treguesi 2.6 – Vlerësimet (Treguesi kualifikues): A keni bërë ndonjëherë apo po planifikoni të bëni vlerësime për ICZM (si p.sh. vlerësimi i ndikimit në mjedis, analiza e ciklit jetësor, gjurmët e karbonit) për përkufizimin dhe/ose zbatimin e aktivitetit tuaj?

Udhëzime për aplikantët:

Lutemi referojuni çdo lloj vlerësimi që lidhet me objektivat dhe parimet e ICZM (ref. te treguesi 1.1) duke përshkruar:

- *çfarë lloj vlerësimi është bërë*
- *në kuadrin e cilit rast (p.sh. planifikimi i aktiviteteve/ operacioneve, procesi i autorizimit, për të përcaktuar objektivat e synuara)*
- *nëse ai vlerësim është bërë një herë ose nëse janë përsëriten me kalimin e kohës (p.sh. çdo vit).*

Lutemi siguroni në përshkrim se cilat aspekte janë marrë parasysh dhe referojuni, sa më shumë që të jetë e mundur, metodave standarde të analizës, për shembull, Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis, Analiza e Ciklit të Jetës dhe Gjurmët e Karbonit.

Tregues 2.7: Angazhimi financiar

Informacioni mbi shumën që investon aktiviteti në masat e ICZM (ref. te treguesi 2.1) dhe instrumentet (ref. për çdo tregues tjetër kualifikues) kërkohet si një tregues i angazhimit në lidhje me objektivat dhe parimet e ICZM. Duhet theksuar se disa masa ose mjete mund të kërkojnë alokim të paktë financiar për zbatimin e tyre (p.sh. disa programe trajnimi janë pa pagesë), ose që pasi të zbatohen, mirëmbajtja mund të jetë më e lirë. Alokimi i pakët financiar për masat dhe instrumentet e lidhura me ICZM nuk është domosdoshmërisht një shprehje e aderimit të ulët të objektivave dhe parimeve të ICZM. Po kështu, një pakësim me kalimin e kohës të alokimit financiar të sipërpërmendur nuk nënkupton që subjekti ekonomik është më pak i përkushtuar drejt arritjes së objektivave të përcaktuar. Megjithatë, alokimet financiare duhet të përshkruhen dhe vlerat e pakta ose trendet negative duhet të përshkruhen dhe arsyetohen.

Treguesi 2.7 – Angazhimi financiar (Treguesit kualifikues): A është marrë në konsideratë aktiviteti juaj për alokimin financiar që ka të bëjë me objektivat dhe parimet e ICZM ?

Udhëzime për aplikantët:

Në lidhje me treguesin 2.1, lutemi jepni informacion mbi shpërndarjen financiare të aktivitetit për zbatimin e masave të zhvillimit të qëndrueshëm të zonës bregdetare. Lutemi, nënvizoni qartë se cilat aspekte që lidhen me objektivat dhe parimin e ICZM-së (ref. te treguesi 1.1) financohen (në përqindje dhe shumë totale në vit).

Përshkrues 3: Monitorimi dhe shkëmbimi i të dhënave & Transparenca

Informacioni i dobishëm, i verifikuar dhe objektiv përbën bazën për vendimmarrje të bazuara mirë dhe menaxhim të qëndrueshëm. Prandaj është baza e ciklit të plotë të ICZM. Informacioni është i nevojshëm për të tërhequr njerëzit, për të zhvilluar ndërgjegjësimin e tyre për çështjet dhe problemet dhe për t'i bindur ata për nevojën e krijimit dhe pjesëmarrjes në një iniciativë ICZM. Për qëllime planifikimi, kërkohen edhe të dhëna gjeohapësinore dhe harta.

Disa të dhëna dhe tregues mjedisorë dhe socialë dhe ekonomikë mund të kërkohen me ligj (p.sh. analiza e rregullt e shkarkimeve të ujërave të ndotura ose impianti i trajtimit të ujit, kontrolli i cilësisë së shkarkimeve në ajër) në bazë të të cilave autoritetet përkatëse mund të bëjnë inspektime në ambientet e subjektit. Megjithatë, edhe nëse kjo kërkesë nuk ekziston, aktivitetet nxiten për të monitoruar të dhënat mjedisore dhe sociale dhe ekonomike dhe për t'i ndarë ato me publikun për të kontribuar në rritjen e njohurive dhe përmirësimin e strategjive të planifikimit në zonën bregdetare. Për më tepër, kontrollimi i të dhënave mjedisore mund të ndihmojë menaxherët të përcaktojnë strategji për përmirësimin e vazhdueshëm të veprimeve në mjedis dhe shoqëri dhe kryerjes së aktivitetit.

Për më tepër, shkëmbimi i të dhënave dhe transparenca janë çështje të rëndësishme. Transparenca e të dhënave është aksesimi dhe kuptimi pa vështirësi i të dhënave nga të gjithë njerëzit. Është e rëndësishme sepse mundëson që njerëzit të marrin vendime të informuara, t'i mbajnë organizatat përgjegjëse dhe të përmirësojnë komunikimin. Ekzistojnë një sërë arsyesh pse transparenca e të dhënave është e rëndësishme për qëndrueshmërinë:

- mundëson gjurmimin që nënkupton se mund të gjurmohet burimi i të dhënave. Kjo është e rëndësishme për të siguruar saktësinë dhe vlefshmërinë e të dhënave
- transparenca mundëson krahasimin midis grupeve të ndryshme të të dhënave, gjë që është e rëndësishme për të kuptuar tendencat dhe modelet
- ajo u mundëson palëve të interesit të mbajnë një organizatë përgjegjëse për performancën e saj në çështjet që kanë të bëjnë me qëndrueshmërinë
- transparenca ndihmon në krijimin e besimit midis organizatave dhe palëve të tyre të interesit.

Shkëmbimi i të dhënave dhe transparenca për aktivitetet private ndihmon në mbrojtjen e biznesit dhe realizimin e objektivave të qëndrueshmërisë së shoqërisë. Mund të përfshijë trajtimin e punëtorëve dhe përpjekjet e shitësve për të përmirësuar kushtet e punës. Për më tepër, ato mund të ndihmojnë në përhapjen e qëllimeve të qëndrueshme të qytetarët dhe publiku.

Tregues 3.1: Mekanizmi i monitorimit dhe mbikëqyrjes

Treguesi 3.1 – Mekanizmat e monitorimit dhe mbikëqyrjes (Treguesi kualifikues):

3.1.1 A zbaton aktiviteti ndonjë mekanizëm monitorimi/mbikëqyrjeje vullnetare të progresit në angazhimet e tij të lidhura me objektivat dhe parimet e ICZM?

Udhëzime për aplikantët:

Nëse është e zbatueshme, Lutemi përshkruani cili mekanizëm monitorimi dhe/ose mbikëqyrjeje është zbatuar. Lutemi specifikoni nëse është i disponueshëm për publikun.

3.1.2 Nëse jo, a do të ose është i gatshëm të zbatojë aktiviteti ndonjë mekanizëm monitorimi/mbikëqyrjeje vullnetare të progresit në angazhimet e tij në lidhje me objektivat dhe parimet e ICZM?

Udhëzime për aplikantët:

Lutemi specifikoni mekanizmin e mbikëqyrjes që është duke u vlerësuar ose të planifikuar duke përcaktuar modalitetet (si) dhe afatin kohor (kur). Lutemi specifikoni nëse do të bëhet i disponueshëm për publikun.

Tregues 3.2: Baza e të dhënave

Treguesi 3.2 – Baza e të dhënave (Treguesi kualifikues):

3.2.1 A krijon dhe mirëmban aktiviteti një bazë të dhënash të dedikuar në lidhje me objektivat dhe parimet e ICZM?

Udhëzime për aplikantët:

Nëse po, Lutemi përshkruani bazën e të dhënave dhe mënyrën se si të dhënat integrohen dhe përditësohen. Lutemi përshkruani shkurtimisht informacionin kryesor të përfshirë.

3.2.2 Nëse jo, a ka në plan aktiviteti të krijojë në të ardhmen ndonjë bazë të dhënash të dedikuar në lidhje me objektivat dhe parimet e ICZM?

Udhëzime për aplikantët:

Nëse është e zbatueshme, Lutemi përshkruani bazën e të dhënave të parashikuara të pritshme dhe se si të dhënat integrohen dhe përditësohen. Lutemi përshkruani shkurtimisht informacionin kryesor që pritet të përfshihet.

Tregues 3.3: Shkëmbimi i të dhënave dhe transparencë

Treguesi 3.3 – Shkëmbimi i të dhënave dhe transparencë (Treguesi kualifikues): A publikon ose shpërndan aktiviteti aspekte/të dhëna mjedisore dhe/ose sociale lidhur me:

3.3.1 Mekanizmin e monitorimit/mbikëqyrjes të progresit në angazhimet e tij në lidhje me objektivat dhe parimet e ICZM?

3.3.2 Bazën e të dhënave për objektivat dhe parimet e ICZM?

Udhëzime për aplikantët:

Nëse po, lutemi specifikoni nëse ky informacion është i disponueshëm publikisht dhe jepni dokumentacionin/dëshminë përkatëse të tij.

5. Vlerësimi dhe pragjet e treguesve kualifikues

Vlerësimi i ICZM SAS mbështetet në **5 tregues përshkruar** dhe **12 tregues kualifikues** të grupuar në **3 përshkruar**. Prej tyre, vetëm 12 treguesit kualifikues janë subjekt i vlerësimit dhe sistemit të vlerësimit.

Aplikantët për Etiketën ICZM duhet t'u përgjigjen pyetjeve duke plotësuar modelin e raportit të auditimit të palës së parë (referojuni dokumentit [ICZM SAS Activity First Audit report and Checklist template.docx](#)), duke ofruar përshkrime dhe informacione për secilin tregues dhe duke ofruar dokumente mbështetëse për dëshmi të përgjigjes së tyre (kur kërkohet ose është e nevojshme), dhe për të shprehur një vlerësim në bazë të sistemit të klasifikimit të progresit.

Në bazë të ISO 14001 EMS të zbatuar për Aeroportin e Palermos për GESAP S.p.A. në Itali, sistemi i klasifikimit të progresit i sugjeruar për përdorim është si në vijim:

□ Sistemi i klasifikimit të progresit për aplikimin e parë për etiketën ICZM SAS:

Standard/nivel i lartë

Standard/nivel i pranueshëm

Standard/nivel i pamjaftueshëm

□ Sistemi i klasifikimit të progresit për mirëmbajtjen e etiketës ICZM SAS (vlerësimi i përgjithshëm dhe krahasimi me periudhën e mëparshme të certifikimit):

Standardi/niveli i lartë dhe gjendja e qëndrueshme ose e përmirësuar në krahasim me periudhën e mëparshme të certifikimit

Tendenca e pranueshme e standardit/niveleit dhe/ose pak negativ krahasuar me periudhën e mëparshme të certifikimit

Standardi/niveli i pamjaftueshëm dhe/ose tendenca negative krahasuar me periudhën e mëparshme të certifikimit

Secili tregues mund të ketë një rëndësi të ndryshme për sa i përket natyrës ICZM të aktivitetit, në terma të përgjithshëm krahasuar me treguesit e tjerë dhe sipas llojit të aktivitetit (privat ose publik). Tabela 2 tregon rëndësinë për çdo tregues kualifikues lidhur me aktivitetin publik ose privat.

Tabela 2. ICZM SAS ka përzgjedhur treguesit dhe metodat përkatëse të vlerësimit

Treguesit	Rëndësia
Përshkruesi 1: Vizioni	
1.1 Vizioni dhe qëllimi	KRYESORE – Për aktivitetet publike dhe private. Nëse nuk ka një vizion dhe qëllim të përcaktuar qartë, dhe nëse ky nuk merr parasysh asnjë nga objektivat dhe parimet e ICZM-së, aktiviteti nuk mund të konsiderohet si i orientuar nga ICZM.
1.2 Angazhimi	KRYESORE – Për aktivitetet publike dhe private. Ajo lidhet me vizionin dhe qëllimin, por një angazhim lidhet me gatishmërinë për të bërë gjithçka është e nevojshme për të arritur objektivat e synuara në një afat kohor të përcaktuar.
Përshkruesi 2: Instrumentet për zbatimin e vizionit dhe angazhimeve	
2.1 Masat për zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare	KRYESORE – Për aktivitetet publike dhe private. Ky tregues i referohet treguesit 1.1. Në varësi të vizionit dhe qëllimit, duhet të zbatohen disa masa që lidhen me objektivat dhe parimet e përcaktuara në treguesin 1.1.
2.2 Ngritja e kapaciteteve	KRYESORE – Për aktivitetet publike DYTËSORE – Për aktivitetet private. Ngritja e kapaciteteve është e rëndësishme për përmbushjen e gjithë treguesve të tjerë.
2.3 Socializmi dhe shkëmbimi i njohurive	KRYESORE – Për aktivitetet publike DYTËSORE – Për aktivitetet private. Gjithashtu, socializmi përbën bazën për ngritjen e kapaciteteve (shkëmbimin e njohurive), si dhe bazën për krijimin e partneriteteve.
2.4 Qasje/planifikim bashkëpunues	KRYESORE – Për aktivitetet publike DYTËSORE – Për aktivitetet private. Qasja bashkëpunuese i referohet zhvillimit të aktiviteteve që kërkon pjesëmarrjen e palëve të interesit. Mund të përdoret për përcaktimin/planifikimin e strategjisë për zhvillim apo edhe gjatë fazës së zbatimit të aktivitetit.
2.5 Koherenca ndërmjet aktiviteteve publike dhe private	KRYESORE – Për aktivitetet publike dhe private. Çdo aktivitet duhet të përafrohet me politikën, strategjinë dhe programin e përcaktuar në nivel lokal, rajonal dhe/ose kombëtar. Për më tepër, Partneritetet publike dhe private mund të konsiderohen një instrument për forcimin e koherencës midis aktiviteteve publike dhe private dhe një zbatim të harmonizuar të planeve dhe strategjive.
2.6 Vlerësimet	DYTËSORE – Për veprimtaritë publike dhe private. Jo të gjitha aktivitetet kërkojnë vlerësime specifike në lidhje me objektivat dhe parimet e ICZM duke iu referuar treguesit 1.1, edhe nëse ndonjë lloj aktiviteti duhet të kryejë të paktën një vlerësim të teknologjisë moderne, në mënyrë që të përcaktojë mënyrën në të cilën aktiviteti do të ketë përmirësime.
2.7 Angazhimi financiar	DYTËSORE – Për veprimtaritë publike dhe private. Çdo lloj aktiviteti që është i orientuar drejt ICZM duhet të ketë një shpërndarje financiare për masat që ata marrin drejt objektiveve dhe parimeve të MICZ-së, por disa masa mund të merren nëpërmjet instrumenteve pa pagesë (p.sh. nëse ata ngrënë kapacitetet duke përdorur një kurs pa pagesë, shpërndarja financiare është 0, megjithatë ata janë të angazhuar).
Përshkruesi 3: Monitorimi dhe ndarja e të dhënave & transparenca	
3.1 Monitorimi dhe mbikëqyrja	KRYESORE – Për aktivitetet publike dhe private. Monitorimi i çdo aspekti që lidhet me objektivat dhe parimet e ICZM-së është tejet i rëndësishëm për çdo lloj aktiviteti, për të kontrolluar rezultatet që lidhen me vizionin dhe qëllimin dhe OVI-të ose TKP-të e synuara të përcaktuara.
3.2 Baza e të dhënave	DYTËSORE – Për veprimtaritë publike dhe private. Rëndësia e sugjeruar është dytësore sepse mungesa e bazës së të dhënave (d.m.th. një koleksion i organizuar informacioni ose të dhënash të strukturuar, të ruajtura zakonisht në mënyrë elektronike në një sistem kompjuterik) nuk nënkupton që subjekti nuk ka informacion të saktë.
3.3 Shkëmbimi i të dhënave dhe transparenca	KRYESORE – Për aktivitetet publike DYTËSORE – Për aktivitetet private. Shkëmbimi i të dhënave dhe transparenca është e rëndësishme për çdo lloj aktiviteti që është i orientuar drejt ICZM, ndërsa për një subjekt publik duhet të jetë një angazhim, kurse disa të dhëna për një subjekt privat mund t'i nënshtrohen kufizimeve.

5.1. Pragjet për etiketimin e ICZM

Treguesit matin progresin e një dukurie që konsiderohet të jetë përfaqësues për analizim dhe përdoren për të monitoruar ose vlerësuar nivelin e suksesit, ose përshtatshmërinë e aktiviteteve të kryera. Vlerësimi i treguesit mund të bëhet në disa mënyra:

- Vlerësimi me kalimin e kohës (seri të dokumentuara)
- Vlerësimi i tërthortë (p.sh. standardi = krahasimi me praktikën e mira)
- Vlerësimi i konformitetit (krahasuar me një objektivi/ prag të përcaktuar)

Për përcaktimin e pragjeve që duhen realizuar, këshillohet fuqimisht të merren parasysh të dhënat e periudhave të mëparshme: në fakt, objektivat duhet të jenë "realisht sfidues". ICZM SAS është një instrument i ri dhe një vlerësim i respektimit të parimit të ICZM të aktivitetit që nuk është zbatuar më parë. Deri më tani, ai nuk mund të mbështetet në të dhënat aktuale historike ose në vlerat aktuale të vlerësimit standard që lidhen, për shembull, me praktikën e mira.

Përcaktimi i pragut brenda ICZM SAS mund të kryhet në një mënyrë arbitrare por të diskutueshme ose duke ndërtuar vlerat fillestare të referencës.

Duke marrë parasysh sistemin e klasifikimit të progresit dhe duke iu referuar përkufizimit të "pragut" në mënyrë arbitrare, opsionet e propozuara përbëhen nga:

- Klasifikimi i Progresit me Ngjyrë të Kuqe në më shumë se 25% të numrit total të Treguesve me Rëndësi Kryesore (e barabartë me 1 klasifikim të

progresit në ngjyrë të kuqe për aktivitetin privat dhe 2 për aktivitetin publik) do të përcaktojë refuzimin e kërkesës për etiketimin ICZM. Organi kompetent mund të përgjigjet duke dhënë disa informacione/ sugjerime për përmirësim

- Klasifikimi i Progresit me Ngjyrë të Kuqe në maksimum 60% të numrit total të Treguesve me Rëndësi Dytësore (barabartë me 4 klasifikime të progresit në ngjyrë të kuqe për aktivitetin privat dhe 2 për aktivitetin publik) mund të pranohet, dhe etiketimi mund të lëshohet përkohësisht, me kusht që në një afat të caktuar kohor aktiviteti (privat ose publik) të funksionojë për të përmirësuar dhe hequr Klasifikimin e Progresit me Ngjyrë të Kuqe.

Nga ana tjetër, krijimi i standardeve fillestare bazohet në konceptin e testimeve të sistemit të vlerësimit nëpërmjet:

1. vlerësimit nga ekspertët >> duke dërguar pyetëtorin dhe duke kërkuar plotësimin e vlerësimit të treguesve duke marrë parasysh kërkesat minimale të nevojshme për një aktivitet të përafëruar me ICZM
2. studimeve të rasteve >> testimi i sistemit të vlerësimit të treguesve për aktivitete të identifikuara që mund t'i referohen sektorëve të ndryshëm.

Duke marrë parasysh se ICZM SAS është etiketë e re dhe ekspertët mund ta kenë të vështirë të shprehin vlerësimin pa ndonjë term reference, standardet përcaktohen në mënyrë arbitrare në këtë fazë dhe do të konfirmohen ose rishikohen pas fazës së testimit të të gjithë ICZM SAS.

6. Instrumentet dhe përfitimet nga dhënies e ICZM SAS

Duhet të përcaktohen “stimujt” për të nxitur interesin e aktiviteteve ekonomike për të aplikuar për etiketën ICZM SAS.

Zgjidhjet e mundshme janë renditur më poshtë, por të gjitha mbështeten në gatishmërinë dhe burimet financiare të institucioneve përkatëse **dhe duhet të vlerësohen më tej.**

Megjithatë, duhet të theksohet se si kostoja efektive e secilës zgjidhje varet nga kërkesat specifike teknologjike dhe nga disponueshmëria e shërbimeve të brendshme specifike në autoritetin kompetent dhe/ose domosdoshmëria për të kontraktuar shërbimin në fjalë. Për secilën nga zgjidhjet e mundshme të propozuara, raportohen disa vlerësime sa i përket kostove për organin kompetent.

Tabela 3. ICZM SAS ka përzgjedhur treguesit dhe metodat përkatëse të vlerësimit

Instrumenti dhe përfitimi i mundshëm i dhënies	Vlerësimi
Mbështetja për promovim dhe vizibilitet	
a. të krijojë një (1 ose më shumë, p.sh. etiketën bregdetare, certifikimin bregdetar) që do të përdoret në mediat sociale që lidhin etiketën me iniciativa të tjera	<p>Vlerësimi teknik Duhet të kontrollohen kërkesat e disponueshme dhe ato më të përshtatshmet # dhe duhet rënë dakord për kërkesën përfundimtare #.</p> <p>Vlerësimi i shpërndarjes financiare Burimet e brendshme. Kostoja ka të bëjë me përcaktimin e # (burimeve njerëzore të dedikuara) dhe me mirëmbajtjen e faqeve të mediave sociale të organit kompetent. Kostot e burimeve njerëzore dhe kostot e reklamimit varen tërësisht nga numri i publikimeve në mediat sociale.</p>
b. Indeksimi i faqeve të aktiviteteve të klasifikuara që do të përfshihen në rezultatet e kërkimit në lidhje me temat dhe iniciativat e ICZM, si dhe me sektorin përkatës turistik (p.sh. TripAdvisor, Rezervimet, platformat e rezervimit në internet të sistemit të transportit, shpërndarjen e ushqimit me porosi nga interneti)	<p>Vlerësimi teknik Indeksimi i SEO kërkon përcaktimin e përmbajtjes dhe fjalëve kyçe që janë të lidhura me platformën specifike të kërkimit. Platforma më e zakonshme është Google, por indeksimi mund të bëhet edhe në një platformë të dedikuar (p.sh. platforma turistike e dedikuar mund të përcaktojë indeksimin për bizneset që ofrojnë promocione dhe zbritje nëpërmjet një fushate specifike). Megjithatë, përpara se t'u qasemi ofruesve të ndryshëm, duhet të përcaktohet përmbajtja bazë ose e avancuar. Kërkesat specifike mund të jenë të ndryshme nga vendi në vend.</p> <p>Vlerësimi i shpërndarjes financiare Indeksimi i SEO varet nga disa faktorë, p.sh. përmbajtja, fjalët kyçe dhe vendndodhjet e synuara (vend), dhe padyshim në platformën specifike dhe (nëse është e mundur) nga marrëveshjet e mundshme që do të nënshkruhet me ofruesit.</p>
c. Mbështetja për përcaktimin dhe/ose krijimin e fletëpalosjeve dhe broshurave	<p>Vlerësimi teknik Mund të krijohet një format standard për të përcaktuar grafikën dhe tekstin e kërkuar, i dobishëm edhe për vlerësimin e kostove. Sugjerohet përdorimi i kopjeve në format elektronik.</p> <p>Mundësia për të marrë në konsideratë krijimin e një moduli duke përdorur instrumente online pa pagesë që lejojnë aktivitetet e klasifikuara të krijojnë fletëpalosjen/broshurën e tyre. Aksesi në modul mund të garantohet vetëm pasi të jetë lëshuar certifikimi ICZM.</p> <p>Vlerësimi i shpërndarjes financiare Kostot lidhen me burimet njerëzore për përcaktimin e modelit dhe, pastaj, për krijimin e aktiviteteve të klasifikuara me kalimin e kohës. Shpërndarja financiare për modulin online lidhet me koston e krijimit (burimet e brendshme njerëzore ose shërbimet e jashtme). Disa kosto mund të lidhen me mirëmbajtjen dhe kontrollin me kalimin e kohës.</p>

Instrumenti dhe përfitimi i mundshëm i dhënies Vlerësimi

d. Ftesë dhe mbështetje logjistike për iniciativat e ICZM

Vlerësimi teknik
 Çdo vit do të hartohet lista e iniciativave të mundshme që do të merren parasysh. Do të përcaktohen cilat kosto specifike mund të mbështeten (p.sh. vetëm shpenzimet e udhëtimit, shpenzimet ditore, kostot e nënshkrimit).

Vlerësimi i shpërndarjes financiare
 Kostot varen rreptësisht nga lloji i iniciativës dhe kostot logjistike përkatëse.

Ngritja e kapaciteteve dhe transferimi i njohurive

a. Akses falas ose zbritje në bazën e të dhënave ose shërbime duhen paguar

Vlerësimi teknik
 Ka shumë baza të dhënash ku aksesimi është falas, por që duhet të regjistrohesh (krijimin e një llogarie) gjë për të cilat shumë subjekte nuk janë në dijeni. Në këtë kuptim, mbështetja e subjekteve të klasifikuara mund të bëhet nëpërmjet krijimit të një manuali të bazave të të dhënave me akses falas që përmban informacionin bazë për akses të rregullt dhe më të lehtë. Organi kompetent mund të marrë parasysh me kalimin e kohës shërbimit e asistencës.

Do të hartohet lista e bazave të të dhënave dhe shërbimeve për pagesën që do të merren parasysh. Pronarët ose menaxherët e bazës së të dhënave do të diskutojnë aksesin e mundshëm me zbritje.

Vlerësimi i shpërndarjes financiare
 Për sa i përket manualit për bazat e të dhënave pa pagesë, kostot lidhen me burimet njerëzore ose shërbimet e jashtme për krijimin e tij, dhe më vonë (nëse është e mundur) me ndihmën që do të ofrohet nga organi kompetent.

Për sa i përket mundësisë për të krijuar një formulë me zbritje për bazat e të dhënave mbi pagesën, kostot lidhen me burimet njerëzore të brendshme (ose personelin ose shërbimet e jashtme) për përcaktimin e marrëveshjeve specifike.

b. Organizimi i eventeve të dedikuara që nxisin përvojën e shkëmbimit të njohurive dhe socializimin

Vlerësimi teknik
 Do të përcaktohet lista e eventeve të mundshme të dedikuara sipas temës dhe vendndodhjes. Duke pasur parasysh se çdo vit priten aktivitetet e reja të klasifikuara, të paktën një ngjarje e dedikuar në vit duhet të përcaktohet si minimum. Mund të lidhet edhe me nisma të tjera (p.sh. Dita që i kushtohet Bregdetit).

Është gjithashtu e nevojshme të përcaktohet numri i eventeve të organizuara në të cilat një subjekt i certifikuar mund të marrë pjesë, ose nëse ky përfitim duhet të konsiderohet i njëjshëm (për shembull, me marrjen e etiketës) ose i shumëfishtë (për shembull, me marrjen e etiketës dhe në çdo rinovim).

Vlerësimi i shpërndarjes financiare
 Shpërndarja financiare varet nga lloji dhe vendndodhja e ngjarjes, si dhe nga koha e realizimit të tyre dhe kriteret për pjesëmarrjen e aktiviteteve të klasifikuara (ref. për pjesëmarrjet e vetme ose të shumëfishta për një subjekt të klasifikuar).

c. Regjistrime ose zbritje falas në lidhje me pjesëmarrjen në konferenca, panair, programe trajnimi

Vlerësimi teknik
 Do të hartohet një listë e konferencave, panaiereve dhe/ose programeve të trajnimit që do të merren parasysh. Organizatorët do të diskutojnë aksesin e mundshëm me zbritje.

Vlerësimi i shpërndarjes financiare
 Kostot lidhen me burimet e brendshme njerëzore (stafin ose shërbimet e jashtme) për nënshkrimin e marrëveshjeve specifike me organizatorë të tjerë. Në rastin e konferencave, panaiereve dhe programeve të trajnimit të organizuara nga UNEP/MAP, kostot lidhen me vlerësimin e brendshëm për përcaktimin e formulës së mundshme me zbritje.

Akreditimet

a. Krijimi i sistemit të akreditimi ose marrëveshje me autoritetet përkatëse gjatë proceseve të autorizimit (procesi "i thjeshtuar")

Vlerësimi teknik
 Ky përfitim lidhet rreptësisht me verifikimin e interesit dhe disponueshmërisë në përfshirjen e etiketës ICZM në sistemet aktuale ose sipas përkufizimit të akreditimit me autoritetet përkatëse.

Megjithatë, duhet theksuar se duke qenë se etiketa ICZM është e hapur për çdo lloj aktiviteti në zonën bregdetare, dhe për rrjedhojë, duke qenë se lloji i autorizimeve dhe autoriteteve përkatëse janë shumë të ndryshme dhe të pafund, është e nevojshme të përcaktohet një listë autorizimesh për të përfshirë (dhe të hapë një tryezë diskutimi me autoritetet përkatëse) ose të përcaktojë (të paktën si pikë fillestare) nivelin administrativ nga i cili të fillojë dhe të krijohet një dialog për të verifikuar se në cilat autorizime është e mundur të përcaktohet procesi "i thjeshtuar".

Vlerësimi i shpërndarjes financiare
 Kostot lidhen me burimet e brendshme njerëzore (personelin ose shërbimet e jashtme) për nënshkrimin e marrëveshjeve specifike.

Instrumenti dhe përfitimi i mundshëm i dhënies	Vlerësimi
<p>b. Krijimi i sistemit të akreditimit ose marrëveshja në pikën shtesë të prokurimit gjatë vlerësimit për aktivitetet e klasifikuara)</p>	<p>Vlerësimi teknik Sipas pikës së mëparshme, ky përfitim lidhet rreptësisht me verifikimin e interesit dhe disponueshmërisë në përfshirjen e etiketës ICZM në sistemet aktuale ose të përcaktuara të prokurimit me institucionet përkatëse. Duke marrë parasysh se ekzistojnë skema të ndryshme prokurimi dhe financimi (p.sh. Në nivele komunale, rajonale, kombëtare, BE dhe nivele të tjera), është e nevojshme të përcaktohet se cili nivel administrativ ose institucion financiar mund të konsiderohet për të filluar dialogun dhe për të vlerësuar se si dhe në çfarë mënyre mund të konsiderohet ky përfitim.</p> <p>Vlerësimi i shpërndarjes financiare Kostot lidhen me burimet e brendshme njerëzore (personelin ose shërbimet e jashtme) për nënshkrimin e marrëveshjeve specifike.</p>
<p>a. Mbështetja për të hyrë në partneritete publike dhe private (edhe në rang ndërkombëtar)</p>	<p>Vlerësimi teknik Disa partneritete që lidhen me zhvillimin e qëndrueshëm janë pa pagesë, por procesi i regjistrimit mund të jetë i gjatë dhe i vështirë për sa i përket sigurimit të dokumenteve specifike. Mbështetja për subjektet e klasifikuara mund t'i referohet ndihmës në procesin e regjistrimit. Disa partneritete nga ana tjetër mund të kërkojnë pagesën e një nënshkrimi të vetëm ose periodik. Mbështetja për subjektet e klasifikuara mund t'i referohet formulës me zbritje për nënshkrimin. Në të dyja rastet do të hartohet një listë e partneriteteve me interes për organin kompetent.</p> <p>Vlerësimi i shpërndarjes financiare Kostot që lidhen me asistencën për regjistrimin në një platformë specifike lidhen me burimet e brendshme njerëzore (stafin ose shërbimet e jashtme) dhe varen nga kërkesat specifike të platformës dhe nga lloji i asistencës që kërkohet nga subjekti i klasifikuar. Me kalimin e kohës, mbështetja mund të kufizohet në shërbime specifike të lidhura me regjistrimin. Në rastin e partneriteteve me pagesë, kostot lidhen me burimet njerëzore të brendshme (personelin ose shërbimet e jashtme) për përcaktimin e marrëveshjeve specifike dhe me kalimin e kohës për procesin e regjistrimit.</p>
<p>b. Akses falas ose çmime me zbritje për shërbimet e prokurimit</p>	<p>Vlerësimi teknik Ekzistojnë disa portale me pagesë që lidhen me financimin dhe mundësitë e prokurimit në nivele të ndryshme administrative dhe mbulim gjeografik. Do të hartohet një listë e shërbimeve më interesante të prokurimit dhe duhet të krijohet një tabelë diskutimi me ofruesin.</p> <p>Vlerësimi i shpërndarjes financiare Kostot lidhen me burimet e brendshme njerëzore (stafin ose shërbimet e jashtme) për përcaktimin e marrëveshjeve specifike me ofruesit e shërbimeve të prokurimit.</p>

Siç përshkruhet në tabelën e mësipërme, çdo lloj stimulimi kërkon së pari një vlerësim të fizibilitetit dhe interesit për një ose më shumë nga propozimet e ndryshme. Në varësi të kërkesave teknike, duhet bërë një vlerësim specifik financiar, në mënyrë që të përcaktohet se sa do t'i kushtojnë stimujt organit kompetent dhe të përcaktohet mundësia për të miratuar në mënyrë efektive primet e caktuara në krahasim me të tjerët.

Një pikë tjetër e rëndësishme për shqyrtim të mëtejshëm mbi të cilin mund të miratohen primet është mundësia për të përcaktuar pragjet e performancës së certifikimit ICZM dhe për t'i atribuar prime të ndryshme niveleve të ndryshme të performancës. Më konkretisht, sa më shumë të etiketohet një aktivitet ICZM, aq më shumë prime mund të merren.

Megjithatë, për të përcaktuar pragjet, sugjerohet konvertimi i sistemit të vlerësimit të klasifikimit të progresit në një sistem numerik, si në vijim:

 = 2 = 1 = 0

Ose duke diferencuar rëndësinë parësore ose dytësore, si në vijim:

 = 4 = 2 = 0

për treguesit e **rëndësisë dytësore**,

 = 2 = 1 = 0

për treguesit e **rëndësisë dytësore**.

Sistemi i gjeneruar i vlerësimit numerik duke përdorur dy klasifikime të ndryshme (1 për aktivitetet private dhe 1 për aktivitetet publike) sipas rëndësisë së treguesve është paraqitur në tabelën 4 në vijim.

Tabela 4. Vlerësimi i treguesve të ICZM SAS me shkallë të ndryshme sipas rëndësisë

Treguesit	Rëndësia	Sistemi i vlerësimit	
		Aktivitet privat	Aktivitet privat
Përshkruesi 1: Vizioni dhe angazhimi		Rezultati maksimal: 8	Rezultati maksimal: 8
1.1 Vizioni dhe qëllimi	KRYESORE Për veprimtaritë publike dhe private	0 ÷ 4	0 ÷ 4
1.2 Angazhimi	KRYESORE Për veprimtaritë publike dhe private	0 ÷ 4	0 ÷ 4
Përshkruesi 2: Instrumentet për zbatimin e vizionit dhe angazhimeve		Rezultati maksimal: 18	Rezultati maksimal: 24
2.1 Masat për zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare	KRYESORE Për veprimtaritë publike dhe private	0 ÷ 4	0 ÷ 4
2.2 Ngritja e kapaciteteve	KRYESORE – Për aktivitetet publike DYTËSORE – Për aktivitetet private	0 ÷ 2	0 ÷ 4
2.3 Socializmi dhe shkëmbimi i njohurive	KRYESORE – Për aktivitetet publike DYTËSORE – Për aktivitetet private	0 ÷ 2	0 ÷ 4
2.4 Qasje/planifikim bashkëpunues	KRYESORE – Për aktivitetet publike DYTËSORE – Për aktivitetet private	0 ÷ 2	0 ÷ 4
2.5 Koherenca ndërmjet aktiviteteve publike dhe private	KRYESORE Për veprimtaritë publike dhe private	0 ÷ 4	0 ÷ 4
2.6 Vlerësimet	DYTËSORE Për veprimtaritë publike dhe private	0 ÷ 2	0 ÷ 2
2.7 Angazhimi financiar	DYTËSORE Për veprimtaritë publike dhe private	0 ÷ 2	0 ÷ 2
Përshkruesi 3: Monitorimi dhe Ndarja e të dhënave & Transparenca		Rezultati maksimal: 8	Rezultati maksimal: 10
3.1 Monitorimi dhe mbikëqyrja	KRYESORE Për veprimtaritë publike dhe private	0 ÷ 4	0 ÷ 4
3.2 Baza e të dhënave	DYTËSORE Për veprimtaritë publike dhe private	0 ÷ 2	0 ÷ 2
3.3 Shkëmbimi i të dhënave dhe transparenca	KRYESORE – Për aktivitetet publike DYTËSORE – Për aktivitetet private	0 ÷ 2	0 ÷ 4
Rezultati maksimal në total:		34	42

Shqyrtimi i mëtejshëm për vlefshmërinë efektive të aplikimit të pragjeve në skemën e primeve mbështetet në disa të dhëna referuese duhet bërë pas testimit në rastin e përzgjedhur studimor në kuadër të projektit CAMP Otranto.

7. Vlerësimi mbi vizibilitetin dhe promovimin e ICZM SAS

Për vlerësimet e dhëna më sipër, mund të aplikojnë të gjitha aktivitetet ekonomike, mbi baza vullnetare, për etiketën ICZM, por do të jetë e rëndësishme, pas zbatimit të tyre, **të informohen aplikantët e mundshëm në lidhje me ICZM SAS**, procedurën e aplikimit dhe të certifikimit, dhe rezultatet dhe përfitimet e kalimit në një aktivitet të klasifikuar ICZM.

Për këtë qëllim, mund të krijohet një faqe interneti e dedikuar. Sugjerohet që të përdoret faqja e lidhur me faqen e internetit PAP/RAC dhe të shpërndahet në të gjitha projektet CAMP.

Duhet të zbatohen edhe aktivitete promovuese, përmes

- kanaleve zyrtare (p.sh. faqet e internetit, konferencat në nivel të BE-së dhe Mesdheut)
- mediave sociale
- ditëve të informimit.

Aktivitete të veçanta promovuese do t'u adresohen institucioneve publike, duke filluar në nivel kombëtar deri në atë lokal. Autoritetet kombëtare do të përdorin kanalet e tyre zyrtare për të informuar autoritetet rajonale dhe lokale. Për këtë qëllim, mund të organizohen edhe webinarë specifike.

Edhe nëse duhen zhvilluar instrumentet e vizibilitetit dhe promovimit për të promovuar dhe tërhequr aplikantët në ICZM SAS përfundimtare sapo të lëshohet, mund të kryhen disa aktivitete të vizibilitetit për të mbledhur interesin për fazën e testimit dhe për të konstatuar raste studimore shtesë të testimit (1 për Italinë dhe 1 për Shqipërinë). Ndër të tjera:

- materiali informativ (p.sh. fletëpalosje) duhet të shpërndahet në internet dhe/ose nëpërmjet kontakteve të drejtpërdrejta, në mënyrë që t'u ofrohet subjekteve informacioni bazë në lidhje me ICZM SAS
- do të krijohet një # për t'u përdorur për kanalet promovuese të mediave sociale të të gjithë Partnerëve të projektit CAMP Otranto.

Vizibiliteti dhe reklamimi i ICZM SAS do të bihen dakord dhe do të përdoret më tej.

Së fundi, është e rëndësishme që të përcaktohet logoja për etiketën ICZM dhe të përdoret në etiketim dhe aktivitete promovuese.

Shtojca 1: Matrica e koherencës së ICZM SAS

Matrica e koherencës së ICZM SAS (“Matrica”) synon të tregojë respektimin e kritereve të konstatuara në ofrimin e instrumenteve ligjore që kanë të bëjnë me ICZM. Ajo përfaqëson dhe analizon kuadrin ligjor referues për zbatimin e ICZM SAS.

Figura paraqet një ekstrakt të Matricës, ndërsa Matrica e plotë ofrohet si skedar Excel.

A DESCRIPTORS / CRITERIA	B Indicator description	C Regulatory Reference documents at Mediterranean level				D Downscaling reference documents			
		E ICZM Protocol		F MSP		G Italy Puglia, LR 17 23/06/2006 "Disciplina della tutela e dell'uso della costa"		H Albania Vlora, ICSP for the shore (Integrated cross-sectorial plan for the coastal belt)	
		Operative and geographic extent (DESCRIPTIVE)							
Operative and geographic extent (DESCRIPTIVE)									
Descriptive Indicator 1 DESCRIPTION OF THE ACTIVITY	What is the purpose of the activity? An exhaustive description of the organization and the overall and specific objectives of the activity and of expected results is required. The description shall include information about methodologies expected to be applied, the target groups and final beneficiaries as well information on the temporal framework of implementation of the initiative.								
Descriptive Indicator 2 AREA OF FOCUS	What are the "boundaries" defining the scope of your intervention or your activity? A description the area of focus is requested, by clearly stating if it represents a restricted or large portion of the coastal zone, the entire coastal zone as defined by authorities, if it exceeds coastal zone limits and/or administrative levels (e.g. different municipalities, at national level, transboundary level). It is important to define as well if the area of focus considers the entire ecosystem or a portion of it (if relevant, by indicating if the ecosystem approach has been applied, and if so, for what extent).	Art.3	The area to be considered is defined as follow: (a) the seaward limit of the coastal zone, which shall be the external limit of the territorial sea; and (b) the landward limit of the coastal zone, which shall be the limit of the competent coastal units. (a) the seaward limit is less than the external limit of the territorial sea; (b) the landward limit is different, either more or less, from the limits of the territory of coastal units as defined above, in order to apply, inter alia, the ecosystem approach and economic and social criteria	Art.1	[...] sustainable growth of maritime economies, the sustainable development of marine areas and the sustainable use of marine resources.	Art.1	[...] disciplina l'utilizzo delle aree del Demanio Marittimo, con le finalità di garantire il corretto equilibrio fra la salvaguardia degli aspetti ambientali e paesaggistici del litorale pugliese, la libera fruizione e lo sviluppo delle attività turistico ricreative.		<i>The plan defines strategies for the whole Albanian coast line</i>
Eligibility requirements (DESCRIPTIVE)									
Descriptive Indicator 3 ELIGIBILITY REQUIREMENTS	Are you eligible to apply? The ICZM SAS rely on the fact that the activity is compliant to plans and regulations. The self declaration has to be signed and turned back together to the report (the template of the declaration is provided in the ICZM SAS certification set of documents for the applicant). The applicant shall indicate plans, laws and regulations to which your activity is subject by summarizing relevant information related to nulla osta and authorizations to which the activity is subject as detailed in the self-declaration, referring as well (if applicable) to monitoring programs or periodic checks, and how collected data are transmitted to the competent authority.	Art.7 Art.9 Art.10	[...] (c) organize close coordination between national authorities and regional and local bodies in the field of coastal strategies, plans and programmes and in relation to the various authorizations for activities that may be achieved through joint consultative bodies or joint decision-making procedures. [...] (a) take into account in national coastal strategies and coastal plans and programmes and when issuing authorizations, the environmental.						
ICZM-related boundary enabling conditions (DESCRIPTIVE)									
Descriptive Indicator 4 GOVERNANCE	What are the official coastal priorities that the activity is addressing? What is the level of the awareness and support from the key stakeholders in relation to these priorities? How your initiative / activity benefits or is going to benefit from them? Provided that stakeholders are entitled to promoting appropriate coordination between the various authorities competent for both the marine and the land parts of coastal zones in the different administrative services, at all relevant levels and to ensuring appropriate governance schemes, in particular cross-sectorial and	Art.6, lett.(d), (e) Art.7 Art.9 Art.14	Appropriate governance allowing adequate and timely participation in a transparent decision-making process by local populations and stakeholders in civil society concerned with coastal zones shall be ensured. [...] CPs shall strengthen or formulate a national strategy for integrated coastal zone management and coastal implementation plans and programmes [...] Cross-sectorially organized institutional coordination of the various administrative services and regional and local authorities competent in coastal zones shall be required.	Art.4.3 Art.6(c) Art.6(d) Art.9	[...] The resulting plan or plans shall be developed and produced in accordance with the institutional and governance levels determined by Member States. [...] aim to promote coherence between maritime spatial planning and the resulting plan or plans and other processes, such as integrated coastal	Art.1, comma 4, lett.b), f), h) Art.4, comma 2	b) pianificazione dell'area costiera; f) integrazione tra i diversi livelli della Pubblica amministrazione, attraverso forme di cooperazione e di concertazione; h) armonizzazione delle attività produttive e in particolare del turismo balneare e della diporistica nautica, con le utilizzazioni e le destinazioni pubbliche.	Chapter 11 Chapter 12	The vision, development strategy and policies contained in the ICSP for the Shore represent the highest act of territorial planning for all Coastal Belt, which will serve as general reference framework and will be used to direct the drafting of other successive planning documents, regional and local plans included [...] [...] the coordination of sectorial interests to solve conflicts between

Figura 2. Ekstrakt i Matricës – Analiza rregullatore

Pjesa e parë e Matricës raporton listën e përshkruesve dhe treguesve (kolona A) dhe përshkrimin dhe arsyetimin për secilin tregues (kolona B).

Pjesa e dytë e Matricës raporton, për çdo tregues, referencën ndaj neneve të dokumenteve rregullatore në Mesdhe, të marra në konsideratë dhe përshkrimet specifike që lidhen drejtpërdrejt ose tërthorazi me zbatueshmërinë e tyre në një aktivitet ekonomik.

Veçanërisht, Protokollin ICZM (kolonat C dhe D) dhe PHD (kolonat E dhe F).

Pjesa e tretë e Matricës (kolonat G deri në J) është analiza që paraqet nëse dhe ku aplikohen kriteret e identifikuar në rregulloret kombëtare, rajonale ose lokale në zonën e projektit (si rrjedhë në Itali dhe Shqipëri, dhe në rajonet e Pulias dhe Vlorës).

NXITJA E PARTNERITETE VE PËRTEJ DETIT ADRIATIK

Për qëndrueshmërinë bregdetare në Shqipëri dhe Itali

CAMP Otranto është i pari projekt ndërkufitar që nga prezantimi për herë të parë i Programit për Menaxhimin e Zonave Bregdetare (CAMP) në vitin 1989. Objektivi kryesor i këtij projekti është të testojë metodologjinë e CAMP në një shkallë ndërkufitare në kanalën e Otrantos, duke përfshirë zonat bregdetare brenda dhe përtej juridiksionit kombëtar, që prek si Shqipërinë ashtu edhe Italinë pavarësisht kushteve të ndryshme natyrore, juridike dhe socio-ekonomike. Duke trajtuar sfidat e hasura të mjedisit bregdetar dhe detar në këtë pjesë kaq sensitive të basenit të Mesdheut, projekti do të kontribuojë në zhvillimin e menaxhimit të qëndrueshëm bregdetar dhe shkëmbimin e njohurive, së bashku me modelimin e praktikave më të mira.

PËR MË SHUMË BURIME DHE DETAJE LIDHUR ME PROJEKTET CAMP,
VIZITONI WWW.PAPRAC.ORG